ЭКИШ АГРЕГАТЛАРИ УНУМЛИ ИШЛАСИН!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-йил чиқиши. № 87 (13.043). 15 АПРЕЛЬ 1965 ЙИЛ ПАЙШАНБА *Баҳоси 2 тийин.*

КПСС МК март Пленуми қарорини амалга оширамиз

МАРРАДАН ЎЗИБ

ШОВОТ. (Хоразм области). Шовот районининг паррандачилари КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларига амалий иш билан жавоб бериб, давлатга тухум сотиш йиллик планини муддатидан олдин бажарганликлари ҳақида Хоразм областида биринчи бўлиб рапорт бердилар. Тайёрлаш пунктларига ярим миллион донадан кўпроқ тухум топширилди. «Москва», Киров номли ва «Партия XXII съезди» колхозларининг паррандачилари айниқса зўр ғайрат билан меҳнат қилдилар. (ЎзТАГ).

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» КОЛХОЗИ ЭКИШНИ ТУГАЛЛАДИ

Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхози республикамизнинг илғор ва юқори ҳосилли хўжаликларидан бири ҳисобланади. Колхоз пахтакорлари КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларига жавобан бу йил пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун қатъий бел боғладилар. Шу мақсадда мўл ҳосилнинг асосий гарови бўлган экишни қисқа муддатларда юксак агротехника қоидалари асосида ўтказдилар. 1700 гектар майдонга чигит сифатли қилиб экилди. Шундан 800 гектарига уруғ квадрат-уялаб жойлаштирилди.

Колхозда экишни ҳаммадан илгари бошлаган ва барвақт тугаллаган Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, Республикада хизмат кўрсатган пахтакор Анвар Эгамназаров бошлиқ илғор бригадада айрим карталардаги уруғ униб чиқа бошлади. Бригада механизаторлари ғўзанинг дастлабки парваришини бошлаб юборишга ҳозирлик кўряптилар.

Колхоз аъзолари давлатга кўп миқдорда пахта етказиб бериш билан бир қаторда, Тошкент шаҳри аҳолисини сабзавот, картошка ва мева билан мўл-кўл таъминлаши ҳам керак. Бу ерда катта майдонларда сабзавот, картошка, мева ва узум етиштирилади. Колхоз деҳқонлари 100 гектар ерга эртаги картошка, 76 гектар майдонга турли сабзавот экинлари уруғини экишни ҳам тугалладилар. 200 гектар ерга дон ва силосбоп кўкпоя олиш учун маккажўхори экилди. Пиллачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш учун 50 минг туп тут кўчати ўтқазилди, боғ ва узумзорлар анча кенгайтирилди.

БОҒЛАР—ҲАЁТИМИЗ ЗИЙНАТИ

Республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларида кўчат ўтқазиш, янги боғ ва токзорлар ташкил этиш қизғин давом этяпти. 10 апрелгача 7261 гектар янги боғ ва токзор барпо этилди. Бундан ташқари, 7 миллион 600 минг тупдан зиёд мевали дарахтлар кўчати экилди. Бу ҳам 3572 гектар янги боғ демакдир. Шу муддатгача колхоз ва совхозларда 22 миллион 456 минг туп тут кўчати ўтқазилди. Кўчат ўтқазиш топшириғи Тошкент шаҳрида 97,4, Бухоро областида 92,8 Сурхондарё областида 84,6, Сирдарё областида 82,5, Андижон областида 77,5, Тошкент областида 73, Қашқадарё областида 71,7, Фарғона областида 65,1, Хоразм областида 62,5, Самарқанд областида 61,6 ва Қорақалпоғистон АССРда 28,4 процент бажарилди.

Баҳорги кўчат ўтқазиш топшириғи 10 апрелгача Ихтисослаштирилган совхозлар, консерва ва виночилик саноати Давлат ишлаб чиқариш комитетида 114,4, Ўзбекистон ССР Коммунал хўжалик министрлигида 110,6, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасида 106,3, «Главголодностепстрой»да 84,1, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлигида 80,9, Ўрмон хўжалиги бош бошқармасида 79,4, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигида 77,9, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигида 77, Ўзбекистон ССР Маориф министрлигида 69,1 ва Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигида 62,5 процент бажарилди.

Советлар мамлакатида

Сахалиндаги 1/2 шахтасининг коллективи ўз ўртоқларини — Аркадий Шалдибин бригадасининг проходчикларини катта меҳнат ғалабаси билан табриклади. Бу бригада «ПК-3М» комбайни ёрдамида 1.273 метр транспортёр штрекини ва кесими тўққиз квадрат метрдан кўпроқ бўлган камера учун тоғ жинслари қазиладиган жойларни 31 иш кунида тайёрлаб берди. Бу — комбайн ёрдамида тоғ жинслари қазиб олинадиган жойларни очиб бериш соҳасида Узоқ Шарқ шахталари учун янги рекорд бўлиши билан бирга Бутуниттифоқ миқёсида ҳам эришилган катта ғалаба.

●

ҚИРҒИЗИСТОН ПОЙТАХТИНИНГ ҒАРБИЙ ЧЕККАСИДА КАТТА МЕБЕЛЬ ФАБРИКАСИ ҚУРИЛА БОШЛАДИ. БУ ФАБРИКА МЕХАНИЗАЦИЯЛАНИШИ ВА АВТОМАТЛАШТИРИЛИШИ ЖИҲАТИДАН МАМЛАКАТДАГИ ЁҒОЧСОЗЛИК САНОАТИНИНГ ЭНГ ЯХШИ ВА ЮҚОРИ ДАРАЖАДАГИ ФАБРИКАЛАРИДАН БИРИ БЎЛДИ.

ФРУНЗЕ ФАБРИКАСИ ҚИРҒИЗИСТОНДА ОДАТДАГИДЕК ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ МАБЛАҒИ БИЛАН ЭМАС, БАЛКИ УЗОҚ МУДДАТЛИ КРЕДИТ МАБЛАҒИ БИЛАН ҚУРИЛАЁТГАН БИРИНЧИ ИНШООТДИР. КОРХОНА ҚУРИЛИБ БЎЛГАЧ, ОЛИНГАН ФОЙДА БИЛАН БУ КРЕДИТ ПУЛИ ҚОПЛАНАДИ. КРЕДИТДАН ФОЙДАЛАНИЛГАНЛИГИ УЧУН МУДДАТИ БЕЛГИЛАБ БЕРИЛГАН ҚАРЗ БЎЙИЧА ЙИЛИГА 0,5 ПРОЦЕНТ ВА МУДДАТИ ЎТИБ КЕТГАН ҚАРЗ БЎЙИЧА БИР ЯРИМ ПРОЦЕНТ УСТАМА ТЎЛАНАДИ.

●

Кит овловчи «Советская Россия» флотилияси узоқ Антарктика сувларида кит овлаш ишларини тамомлади ва энди Ватан соҳиллари томон йўлга чиқди. Узоқ Шарқнинг кит овловчилари топшириқни муваффақиятли бажарди. «Советская Россия» флотилияси Антарктика сафарини тугатгач, Тинч океан шимолида яна бир оз вақт овлаш ишлари билан шуғулланади.

●

Челябинск металлурглари мамлакат халқ хўжалигига фақат юқори сифатли пўлат берибгина қолмасдан, шу билан бирга яхши ўғитлар ҳам тайёрлаб бермоқдалар. Биринчи навли аммоний сульфатини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилди. Челябинск металлургия заводида сульфат ишлаб чиқариладиган кокс-химия цехида ўғитларни қоғоз халталарга соладиган аппарат ишга туширилди. Бу аппарат ҳар кун ҳар бири 50 килограммли бир ярим минг қоп минерал ўғит тайёрлаб беради.

Бу йил Челябинск коксохимиклари Шимолий Қавказ, Урал ва мамлакатнинг бошқа зоналарида колхозларга ва совхозларга 20 минг тоннага яқин ўғит юбордилар.

СЎНГГИ СОАТДА

ХУШХАБАР

Кеча редакциямизга Фориш районидаги «Фориш» совхозидан хушхабар келди. КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларидан руҳланган совхоз чорвадорлари қўзилатиш кампаниясини муваффақиятли давом эттириб, совлиқлардан қўзи олиш планини 107 процент адо этдилар. Ҳозиргача мавжуд совлиқларнинг 79,7 проценти қўзилади. Ҳар 100 бош совлиқдан ўрта ҳисобда 140 тадан соғлом қўзи олинди. Наслга қўзи қолдириш ва қоракўл тери тайёрлаш планлари ҳам ҳозирнинг ўзидаёқ ошириб адо этилди.

МЕҲМОНЛАР МИНСКДА

МИНСК, 14 апрель. (ТАСС). Монголия Халқ революцион партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Юмжагийн Цеденбал бошчилигидаги Монголия Халқ Республикаси партия-ҳукумат делегацияси бугун эрталаб бу ерга келди.

КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари А. Н. Шелепин делегация билан бирга Минскка келди.

ДЕНОВ районидаги «Ҳазорбоғ» совхозининг пахтакорлари бу йил 3.700 гектар майдонда «оқ олтин» етиштирадилар. Сурхондарёнинг ана шу йирик хўжалигида гектаридан 34 центнердан пахта олиш ва етиштирилган ҳосилнинг 60 процентини машиналарда териб олиш назарда тутиляпти. Совхоз коллективи чигит экишни тугаллаш арафасида турибди. Суратда: охирги гектарларга уруғ ташлаш пайти.

М. Юсупов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЁЗУВЧИНИНГ ЮБИЛЕЙИ

Кеча, Тошкентдаги Муқимий номли республика музикали драма ва комедия театрида Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, драматург, ёзувчи Назир Сафаровнинг 60 ёшга тўлиши ва 40 йиллик ижодий фаолиятига бағишланган юбилей тантанаси бўлди.

Ўзбекистон ёзувчилар союзининг биринчи секретари Комил Яшин юбилей тантанасини очади.

Филология фанлари доктори Лазиз Қаюмов юбилярнинг ҳаёти ва катта ижодий йўли ҳақида доклад қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов ёзувчига Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Советининг табрик хатини ўқиб беради. Шундан сўнг Назир Сафаровга Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий Ёрлиғи тақдим қилинади.

Ижодий ташкилотлар коллективлари номидан юбилярни бир неча ўртоқлар қизғин табрикладилар.

Кеча охирида Назир Сафаровнинг «Кимга тўй, кимга аза» пьесаси Муқимий номли республика музикали драма ва комедия театри артистлари ижросида намойиш қилинди.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛЛАР

ТЕЛЕФОНДА: мухбирларимиз **А. ХАЛИЛОВ** ва **М. БАҚОЕВ.**

КИМ ЖАВОБ БЕРАДИ?

СУРХОНДАРЁда 13 апрелгача 81 минг гектар ерга уруғ ташланди. Экиш плани 75,6 процент бажарилди. Сариосиё ва Денов районларининг пахтакорлари суръатни кун сайин оширган ҳолда, экишнинг юқори сифатли бўлишини таъминлаяптилар. Жарқўрғондаги «Меҳнат — роҳат», «Коммунизм», Деновдаги «Ғалаба», Сариосиёдаги Ленин номли колхозлар ва бошқа бир қатор хўжаликларда уруғ яхши тайёрланган ерларга сифатли қилиб экиляпти. Бу хўжаликларда имкони борича кўпроқ майдонга чигит квадрат-уялаб жойлаштириляпти.

Аммо умуман областда квадрат-уялаб экишнинг аҳволи талабга жавоб бермайди. Ҳозиргача ана шу прогрессив усул билан ҳаммаси бўлиб 27.175 гектар ерга чигит экилган. Бу, уруғ қадалган умумий майдоннинг учдан бир қисмини ташкил этади. Бунга квадрат-уялаб экиш плани шу вақтгача узил-кесил аниқланмагани ҳам сабаб бўляпти. Область пахтакорлари йил бошида 65 минг гектар майдонга уруғни квадрат-уялаб жойлаштириш мажбуриятини олган эдилар. Сўнг бу миқдор ўзгартирилди-ю, лекин унга аниқлик киритилмади. Ҳозир область партия комитети ва статистика бошқармасида 58700 гектар, қишлоқ хўжалик бошқармасида эса 60 минг гектар майдонга квадрат-уялаб чигит экилиши керак дейишади.

Бунинг устига квадрат-уялаб экиш топшириғи ҳалигача районлар ва хўжаликларга етказилмаган. Жойларда қанча майдонга ана шу усулда экиш кераклигини билишмайди. Шу сабабли ҳар ким хоҳлаганини қиляпти, уруғ жуда оз майдонгагина квадрат-уялаб жойлаштириляпти. Масалан, Термиз райони хўжаликларида ҳозиргача атиги 824 гектар, Шеробод районида 2057 гектар, Жарқўрғон районида 4174 гектар ва Сариосиё районида 4516 гектар ерга квадрат-уялаб чигит экилган, холос.

Жарқўрғон районида экиш бундан бир ой илгари бошланганига қарамай, у ҳали тамомлангани йўқ. Кейинги кунларда районда экиш суръати кескин пасайиб кетди, бир кунлик ўсиш 3-3,5 процентдан ошмаяпти. Сабаб: мавжуд 300 экиш агрегатидан фақат 160-180 таси ишлаяпти, қолганлари турли сабабларга кўра бекор турибди.

Шуниси ачинарлики, областдаги бир қатор хўжаликларда чигит сифатсиз экиляпти. Шўрчи районидаги Энгельс номли колхозда экишни бошлаш олдидан сеялкалар созланмаган ва синаб кўрилмаган. Натижада айрим жойларда чигит керагидан ортиқ чуқурликка тушса, бошқа жойларда тупроқнинг устида қолиб кетяпти.

Термиз районидаги «Қизил юлдуз» колхозида 300 гектар ерга бундан бир ой илгари экилган чигит униб чиқмади. Чунки агротехника қоидаси қўпол равишда бузилган, уруғ 10-12 сантиметр чуқурликка ташланган эди. Бунинг устига жала ёғиб, қатқалоқ пайдо бўлди. Аммо уни юмшатиш, чигитни ундириб олиш чоралари кўрилмади. Натижада у чириб кетди ва қайта экишга тўғри келди.

Айрим хўжаликларда, жумладан Жарқўрғон районидаги «Қизил Октябрь» колхозида дориланмаган чигит экиляпти. Ўтган йили ана шу камчиликка йўл қўйилгани учун ёш ғўзаларни қишлоқ хўжалик зараркунандалари нобуд қилган эди. Колхозда бундан тегишли хулоса чиқарилмади ва ўтган йилги хатолар бу йил ҳам такрорланяпти. Шеробод районидаги «Янгиобод» совхозининг А. Тўраев бошлиқ 2-бўлимида чигит экиладиган ерларнинг бир қисми ҳали ҳайдалгани йўқ. Чигит экаётган агрегатларга «СУЗ» аппаратлари ўрнатилмаган, экиш билан бир вақтда ерга азотли ўғитлар солинмаяпти. Термиз районидаги Жданов номли колхозда ва «Таллимарон» совхозида эса чигит текисланмаган, кесакли ерларга экиляпти. Жарқўрғон районидаги «Партия XXII съезди», Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги», Куйбишев номли, Шеробод районидаги Киров номли, Ленин номли колхозларда ва бошқа бир қатор хўжаликларда қатқалоқни юмшатиш ўрнига, ерга сув қўйиляпти, бу ҳол ёмон оқибатга олиб келиши, униб чиққан ёш ниҳоллар илдиз чириш касаллигига йўлиқиши мумкин.

Шуниси ажабланарлики, экишни эрта бошлаган, уни сифатли ўтказаётган илғор хўжаликларда ҳам айрим участкаларда униб чиққан ёш ғўзаларни дастлабки парвариш қилиш бошлаб юборилмаяпти. Жарқўрғон районидаги «Меҳнат—роҳат», «Коммунизм» колхозларида, Термиз, Шеробод районларидаги бир қатор хўжаликларда каттагина майдонларда чигит униб чиққан. Лекин оласига, карталарнинг четига уруғ экиб, тўла гектар ҳосил қилиш, ёш ниҳолларни озиқлантириш ва культивация қилишга киришилмаган.

КВАДРАТЛАР ҚАНИ?

БУХОРО республикамизнинг жанубий областларидан ҳисобланади. Бу ерда чигит экишга киришилганига анча кун бўлди. 13 апрелгача 102 минг 447 гектар ерга уруғ ташланди. Экиш планининг бажарилиши учун яна 50 минг 413 гектар майдонга чигит ташлаш керак. Навоий, Бухоро районларининг хўжаликларида экиш тез суръатлар билан олиб борилипти, сифатга алоҳида эътибор бериляпти. Навоий районида умумий майдоннинг 78,5 процентига, Бухоро районида эса 24.348 гектар ердан 18 минг гектарига уруғ ташланди. Навоий районидаги Свердлов номли колхозда 1600 гектар ерда экиш тамомланди. Уруғ эрта ташланган 100 гектар майдонда яшил квадрат ҳосил бўлди.

Ромитан районидаги «Ромитан» совхозида 4500 гектар, шу жумладан 2300 гектар ерга квадрат-уялаб чигит экилди. Қолган 1700 гектар ерда ҳам экиш яқин кунлар ичида тамомланади. Совхознинг республикада хизмат кўрсатган пахтакор Муяссар Барноева бошлиқ бригадасида экиш барвақт тамомланган эди. Ҳозир ҳамма майдонда уруғ тўла ундириб олинди ва ғўзанинг дастлабки парвариши бошлаб юборилди. Шу райондаги «Бухоро» колхозининг Бозор Тошев бошлиқ бригадасида 20 гектар ердаги ғўза биринчи культивациядан чиқарилди. Қолган 50 гектар ердаги қатқалоқ юмшатилиб, чигитни ундириб олиш тадбирлари кўриляпти.

Аммо областда чигит экиш, уни ундириб олиш соҳасида жиддий камчиликларга ҳам йўл қўйиляпти. Айниқса квадрат-уялаб экишга кам аҳамият бериляпти. Область хўжаликларида пландаги 55 минг ўрнига энди 21.828 гектар ерга квадрат-уялаб чигит экилди. Планда белгиланган квадратлар қачон экилади?

Вобкент районидаги Энгельс номли колхозда квадрат-уялаб экиш плани барбод қилинди. Ана шу усулда экилиши керак бўлган 300 гектар ерга уруғ оддий усулда экилди.

Бир қатор хўжаликларда экишнинг суръати ҳам, сифати ҳам талабга мутлақо жавоб бермайди. Бухоро районидаги «Ленин йўли» колхозининг Г. Асадов, М. Ҳайдаров ўртоқлар бошлиқ бригадаларида чигит нотекис, серкесак ерларга экиляпти. Колхознинг Ш. Салоев, Ҳ. Баратов ўртоқлар бошлиқ бригадаларида чигитни ундириб олиш чоралари кўрилмаяпти. Далада ишлаётган 13 та агрегатнинг биронтасига ҳам «СУЗ» аппарати ўрнатилмаган. Кейинги кунларда агрегатларнинг ярмига яқини турли сабаблар билан бекор туряпти, кунлик график 30 процент атрофида бажариляпти.

Вобкент районидаги Энгельс номли колхознинг Азим Ҳусенов бошлиқ бригадасида 160 гектар ерга бундан 20 кун илгари экилган чигит ҳали униб чиққани йўқ. Қатқалоқ юмшатилмагани сабабли уруғ чирий бошлаган. Шу райондаги Куйбишев номли колхозда экиш жуда секин бормоқда.

Қоракўл районидаги «Партия XXII съезди» колхозида 1300 гектар майдоннинг энди учдан бир қисмига уруғ ташланди. Ж. Худойбердиев бошлиқ бригадада бундан 25 кун илгари экилган чигит ҳали униб чиққани йўқ. Чунки палапартишликка йўл қўйилган, уруғ яхши ишланмаган ерга сифатсиз экилган эди. Бунинг устига жала ёғиб қатқалоқ ҳосил бўлди. Уни юмшатиш чораси кўрилмади. Бу ортиқча оворагарчиликка сабаб бўляпти.

— **Ерни суғоряпсизми?**
— **Йўқ, нобуд бўлган чигитларга йиғлаяпман.**

М. Воробейчиков чизган сурат.

Чигит экишнинг қулай агротехника муддатлари ўтиб бораётганига қарамай, областда кейинги кунларда суръат кескин пасайиб кетди. Мавжуд 2000 экиш агрегатидан ҳар куни 450-500 таси ишламаяпти ва бир кунда ўрта ҳисобда 8600-8700 гектар ерга уруғ ташланяпти. Область партия, совет ва қишлоқ хўжалик ташкилотлари экиш суръатини кучайтириш ва сифатини кескин яхшилаш, ҳамма ерда экилган уруғни тўла ундириб олиш, тўла гектар ҳосил қилиш ва ғўзанинг дастлабки парваришини қизғин бошлаб юбориш юзасидан зарур чоралар кўришлари керак.

ОЙДИН КЕЧАЛАР ИШҚИДА

РЕПОРТАЖ

Куни кеча эди, деҳқон далага чиққани, қўлига бир қисм тупроқ олганича узоқ туриб қолгани. У ернинг тафтини ўз сартарозисига солиб кўрарди. Ерга чигит ташласа, уни кўкарта оладими-йўқми, шуни ўйларди. Шундай кунни кутарди.

Мана, ерга чигит тушди. Ҳа, саҳий ер сийнасига жийда данагидек чигит тушди. Ўзи жийда данагидек чигит-у, кузга келиб, ернинг саховати, деҳқон пешана тери билан салкам бир этак пахтага айланади. Эҳҳе, деҳқон бундай чигитдан қанчасини ерга қадамайди! Тонна-тонналаб экади. Ҳозиргача фарғоналиклар чигит ташлаган майдон 100 минг гектарга яқинлашиб қолди. Шунча майдонга қанча дона чигит тушган экан?! Унинг тақдири қандай бўларкин? Бир текис кўкариб кетармикин?.. Деҳқоннинг ўйи, дарди ҳозир шу.

Куни неча қарийб 11 минг гектар ердан селлка юриб ўтди. Агар об-ҳаво шундай яхши келиб турса, кунлик суръат 12-13 минг гектарга етади. Фарғона механизаторлари шу кеча-кундузда оёққа турган. Улар кун бўйи рулдан тушаётгани йўқ. Далаларда 3.500 дан ортиқ селка ишламоқда. 17,5 мингдан ортиқ киши чигитни сифатли экиб олишда жон куйдиряпти. Ерга тушган чигитнинг тақдирини ўйлашяпти. Бехато ундириб олсак дейишяпти.

Қува районида бўлганимизда «кеча 1.500 гектарга яқин майдонга чигит ташланди, бугун ундан ошиб кетса ажаб эмас» дейишди. Район бўйича ҳаммаси бўлиб 16 минг гектардан ортиқ ерга чигит экиб бўлинибди. Чигитни сифатли экишда намуна кўрсатаётган «Социализм» колхози даласидамиз. Ўтган йили областда биринчи бўлиб пахта планини бажарган Райимберди Содиров бошлиқ бригада Полвонтош массивида 62 гектар майдоннинг ҳаммасига чигит экиб бўлибди. Чигитни тез ундириб олиш учун эгат бошига чим босиб, сув тарашяпти. Бригадир кечгача дала кезади. Елкани куйдираётган қуёшга хавотирланиб, «мунча қиздирмаса» деб қараб қўяди. Тупроқни титкилаб чигитни очиб кўради. Чигит амал олдимикин? Тупроқнинг нами қочиб қолмадимикин? Йўқ, бу картада нам яхши. Чигит ниш урибди. Райимберди кўнгли тўлиб, бошқа картага ўтади. У чигит суви бериш керак бўлган картани излайди.

Областда 50 центнерчилик ҳаракатини бошлаб берган 70 ёшли Эшмат ота Мирзаалиев бошлиқ бригада ҳам эрта-индин чигит экишни тамомлайди. Эшмат ота сеялка кетидан эргашиб боради. Ерга тушаётган чигит илон изи бўлди дегунча қўлини кўтариб, «тўхта, кўзинг қаёқда?» деб қичқиради. Тракторчига «шу ҳам квадрат-уялаб чигит экиш бўлдими, бу аҳволда ёзда ғўза қатор ораларини ишлаб бўладими!» деб танбиҳ беради.

Раис Норматжон Усмонов ҳам, партком секретари Абдурасул Юнусов ҳам, агроном, инженер ҳам дала кезиб юрибди. Улар бригадаларни бўлиб олишган. Экипажлар ишини контроль қилишади. Қаерда квадрат бузилса, ишни дарҳол тўхтатишади. Сабабини аниқлашади. Чигитнинг қандай чуқурликка тушаётганини текшириб кўришади. Чигит билан ўғит аралашмаси нормадагидек тушяптими-йўқми кузатиб боришади. Ахир ўғит кўпроқ тушаверсин, чигит тез унади, ниҳол бақувват ўсади, дейдиганлар ҳам йўқ эмас-да. Ушаларга ошиқча ўғит чигитни куйдириб юборишини айтиб қўймаса бўладими!

Раис ҳар куни чигитнинг янтар кислотаси билан дориланишини кўздан кечиради. Қанча чигит, қанча янтар кислотаси билан дориланаётганини сўрайди. Кўрсатмадан ортиқ бўлмасин, дея қайта-қайта уқтиради. Яна дала кезишга тушади.

— Қачон чигит экишни тугаллайсизлар? — деган саволга у шундай жавоб қилди:

— Гап биргина суръатда эмас, бир кунда 140 гектар ерга чигит экмайлик-ку, 100 гектарга сифатли экайлик. Бехато чиқадиган қилиб, ниҳоллар бақувват ўсадиган қилиб экайлик. Ернинг тилини, деҳқончилик таомилини билган пахтакор суръатнинг ўзигагина зўр бермайди.

Ҳақ гап. Қува районидаги «Коммунизм», Карл Маркс номли, Поп районидаги Ленин номли, «Ленинград», Ўзбекистон районидаги «Ўзбекистон» колхозлари сингари ўнлаб хўжаликларда шундай қилишяпти. Ҳа, ҳар бир хўжалик шундай қилиши керак! Ҳар бир деҳқон шу кунда шундай ташвиш билан яшаши керак!

Телефонда хушхабар олдик. Поп районидаги «Ленинград» колхозининг Собиржон Жўраев ва Мирза Эгамбердиев бошлиқ бригадаларида чигит текис униб чиқа бошлади. Бу, 10 апрель куни эди. Бу бригадалар 1 Майни биринчи ғўза парваришини тугаллаш билан кутиб олишни мўлжаллашяпти. Сеялкаларни трактордан чиқариб, культиватор тиркашяпти. Бошқа хўжаликларда ҳам шундай қилиняптими? Чигитнинг уяларга бир миқдорда ва бир меъёрда тушишига эришиляптими? Чигит фақат етилган, яхши текисланган ерларга экиляптими? Ерга тушган ҳар бир дона чигитнинг тақдири учун қайғиришяптими? Ҳа, шундай бўляпти. Механизаторлар соқол олишга кетадиган вақтни ҳам қизғаниб, кўкламнинг шу елкани қиздиргувчи офтобида хурмо янглиғ қорайиб, далада кунни ўтказишяпти. Ерни яхши ишлашяпти, культиватор органларини созлашяпти. Кечқурунлари идорага тўпланиб, тигиз келиб қолган масалаларни ҳал этишяпти. Иш кўп, тиним йўқ.

Шафтоли гули даври ҳам ўтди ҳисоб. Ҳозирги даврда ютуқ — культиваторларни тахт қилиб қўйганникин! Совур ҳавосига ишониб бўлмайди. Ёмғир ёғиб ерни қатқалоқ босиши ҳеч гап эмас. Деҳқон шуни ўйласин. Чигитни ернинг об-тобида экиб олсам, десин. Шунда ёзи билан шиғил ҳосил тўплаб, кузда қийғос очилган, машина теримига ажратиб қўйилган карталар ойсиз кечаларда ҳам ойдин кечадагидек оқариб туради. Асл пахтакор кўкламдаёқ шундай кечани орзу қилади, унинг ишқида ёнади.

А. НАБИХЎЖАЕВ,
М. МАНСУРОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг махсус мухбирлари.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ТАРБИЯ МАКТАБИ

Мамлакатимиз коммунизм сари улкан қадамлар билан боряпти. Совет халқи халқ хўжалигини ривожлантириш етти йиллик топшириқларини муваффақият билан бажара бориб, коммунизмнинг моддий-техника базасини бунёдга келтиряпти. Кишилар ўртасида янгича, коммунистик муносабатлар, урф-одатлар шаклланяпти.

Моддий-техника базасини бунёдга келтириш, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш ҳамда янги кишини тарбиялаш коммунизм қурилишнинг ҳал қилувчи вазифаларидир. Чиндан ҳам меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбияламай туриб, улкан хўжалик вазифаларини ҳал қилиш мумкин эмас. Коммунистик тарбияни ҳаёт билан, ишлаб чиқариш билан қўшиб олиб бориш, омманинг меҳнат кўтаринкилигини ҳар томонлама ошириш, партия ташкилотларининг асосий вазифасидир. Кейинги йилларда коммунистик тарбияни ва кенг меҳнаткашлар оммасини ўқитишни ташкил этишнинг янги-янги, таъсирчан воситалари вужудга келяпти. Бу ўринда айниқса коммунистик меҳнат мактаблари диққатга сазовордир. Коммунистик тарбиянинг қулай формаларидан бири бўлган коммунистик меҳнат мактаблари даставвал Ленинградда пайдо бўлди. Янгиликнинг қаноти бор деганлари рост. Буни шундан ҳам кўриш мумкинки, ленинградликлар бошлаган ташаббусни республикамиз меҳнаткашлари қўллаб-қувватладилар. Бултур районимиз корхоналарида бундай мактаблардан 116 таси ташкил этилиб, уларда 2,5 минг киши қатнашди.

Коммунистик меҳнат мактабининг афзаллиги нимада? Даставвал шундаки, бунда сиёсий ўқиш ишлаб чиқариш илғор тажрибалари, техника-иқтисодий билимлар, совет кишилари маданий-маиший турмушини ташкил қилиш билан бирга қўшиб олиб борилади. Шунинг учун ҳам ўқишнинг ва тарбиянинг бу формаси районимиз корхоналарида кенг қўлланиляпти. Бу йил корхоналар ва қурилиш ташкилотларида 260 та коммунистик меҳнат мактаби ташкил этилган бўлиб, уларнинг ишига қарийб 6 минг киши жалб қилинган. Ўтган йили тўқимачилик комбинатида бундай мактаблардан 14 таси иш олиб борган бўлса, бу йил 83 таси иш олиб боряпти. Бу мактабларда кўплаб оддий ишчилар, инженер-техник ходимлар ўз малакасини оширмоқдалар.

Ўтган йилнинг охирида район партия комитети коммунистик меҳнат мактаблари тўплаган тажриба асосида методик конференция ўтказди. Конференция тарбиянинг бу формаси янги кишини тарбиялашнинг қулай воситаларидан бири эканлигини намойиш қилди. Ишлаб чиқариш-профессионал характерга эга бўлган бу мактабларнинг ижобий натижалари энди ҳеч кимга сир эмас. Коммунистик меҳнат мактаблари цехларда, участкаларда, бригада ва бўлимларда тузилган. Уларда малакали ишчилар ва инженер-техник ходимлар билан бир қаторда меҳнат қучоғига эндигина қадам қўйган ёшлар ҳам таълим оляпти. Шунингдек, уларда коммунистик меҳнат зарбдорлари кўпчиликни ташкил этади. Улар мактабда тингловчи сифатида ўз сиёсий савияларини оширсалар, иккинчи томондан, машғулот ўтказиб, ёшларга бой тажрибаларини ўргатмоқдалар.

Мактабларнинг асосий вазифаси кишилар онгига коммунистчасига меҳнат қилиш хислатларини сингдиришдан иборатдир. Коммунистик меҳнат мактабларининг иш планлари партия ташкилотлари томонидан район партия комитети сиёсий маориф кабинети жамоатчилари иштирокида тузилган бўлиб, уларда умумсиёсий коммунистик тарбия асослари, социалистик ишлаб чиқариш экономикаси, ишлаб чиқариш-техника таълими ҳамда илғор меҳнат усулларини ўйиш бўлимлари бор. Ўқиш планига киритилган соатларнинг деярли ярми умумсиёсий ҳамда ахлоқ-этика, иқтисодий темаларга ажратилган бўлса, қолган қисми ишлаб чиқариш таълими ва илғор тажрибани пропаганда қилишга сарфланади. Бу ўқув йилида умумсиёсий бўлимда мамлакатимизда коммунизм қуриш проблемалари, дунё социалистик системасининг тараққиёти, ҳозирги даврда коммунистик ва ишчи партияларнинг стратегия ва тактикаси деган темалар ўрганиляпти. Мактабнинг ўқув плани даставвал тингловчиларнинг йиғилишида муҳокама қилинади. Тингловчилар планга қўшимчалар, тузатишлар киритиши мумкин. Шундан кейин у корхона партия комитети мажлисида тасдиқланади.

Коммунистик меҳнат мактабларига обрўли, ишлаб чиқаришда илғор кишилар раҳбарлик қилмоқда. Район партия комитети, тўқимачилик комбинати, «Таштекстильмаш» заводи партия комитетларининг ҳузурида коммунистик меҳнат мактаблари раҳбарларининг доимий ҳаракатдаги семинарлари ишлаб турибди. Уларнинг машғулотларида ўзаро тажриба алмашинади, ютуқ-камчиликлар рўйирост таҳлил этилади. Бундан ташқари, сиёсий маориф кабинетларида консультация бурчаклари ташкил этилган. Ҳар бир мактабда бир нечтадан пропагандист бор. Коммунистик меҳнат мактаблари кўп бўлган корхоналарда эса шу корхоналарнинг партия комитетлари ҳузурида пропагандистлар группалари ишлаб турибди. Умумсиёсий масалалар бўйича лекция ва суҳбатлар ўтказишга энг яхши кишилар жалб этилган. Чунончи, пойафзал фабрикасида корхона директори Н. Кондратьев, ғишт заводида М. Коган, «Таштекстильмаш» заводида Е. Лисина, И. Рибченко ва бошқа ўртоқлар тингловчилар ҳурматига сазовор бўлишяпти.

Коммунистик меҳнат мактаблари, айниқса ишчилар учун катта аҳамият касб этмоқда. Унда ишчининг ўз малакасини ошириш ва ғоявий-сиёсий билимини кенгайтириш манфаатлари коммунизм иши учун кураш вазифалари билан узвий боғланиб кетган. Бу эса ишчиларнинг ижодий ташаббускорлиги ва активлигини кучайтиради, участка, цех ва завод ишлаб чиқаришига ижобий таъсир кўрсатади. Энг муҳими — меҳнат интизоми мустаҳкамланмоқда, ишлаб чиқариш маданияти юксаляпти. Масалан, тўқимачилик комбинати ишчиси Ткачёва кўп вақт ишга кеч келар, ўртоқлари билан қўпол муомалада бўларди. Коммунистик меҳнат мактаби бошлиғи ўртоқ Орехова ва тингловчилар Ткачёванинг меҳнатга виждонан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашга ҳисса қўшдилар. Қарабсизки, тез орада бу ишчи ҳақида ҳамма самимият билан гапирадиган бўлиб қолдилар.

Коммунистик меҳнат мактабларининг яхши самарасини абразив буюмлар комбинати мисолида ҳам кўрсатиш мумкин. Бу ерда ташкил этилган 14 та коммунистик меҳнат мактабида қарийб 300 ишчи зўр қизиқиш билан билим олмоқда. Мазкур корхонада ҳам кишиларни тарбиялашнинг янги тури бўлган коммунистик меҳнат мактаблари кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқариш, унинг сифатини яхшилаш, айниқса коллектив аъзоларини коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси руҳида тарбиялашда катта роль ўйнаяпти. Чунончи, корхона ўтган йили маҳсулот ишлаб чиқариш планини 106,7 процент, меҳнат унумдорлиги бўйича топшириқларни эса 105,8 процент адо этди. Ишлаб чиқариш миқёси аввалги йилдагига нисбатан 18,8 процентга кенгайди. Кўплаб давлат маблағлари иқтисод қилиб қолинди. Мактаб ишчиларнинг ижодий активлигини ошираётганини шундан ҳам кўриш мумкинки, тингловчилардан кўплари рационализаторлар ва ихтирочилар ҳаракатида фаол қатнашадиган бўлиб қолдилар. Масалан, ўтган йили улар киритган таклифлар асосида корхона 170 минг сўмдан кўп фойда олди.

«Таштекстильмаш» заводидаги коммунистик меҳнат мактабларининг ишлари ҳам ибратлидир. Уларда 2-механика цехининг браксиз маҳсулот ишлаб чиқариш борасидаги яхши тажрибалари кенг ўрганилмоқда. Ремонт-механика цехида тузилган коммунистик меҳнат мактаби, айниқса қизиқарли ва ранг-баранг ишлар қилмоқда. Мактаб раҳбари мастер ўртоқ Фомичов машғулотларнинг ҳамиша ўз вақтида ва мазмунли ўтишига ҳаракат қилади, тингловчиларнинг узлуксиз қатнашишига эришади.

Тажриба шуни кўрсатадики, коммунистик меҳнат мактаблари ишини партия ташкилотларининг бевосита ва кун сайин раҳбарлигисиз юксак савияга кўтариб бўлмайди. Партия ташкилотлари мактабларнинг планлари конкрет ва коллективнинг талаб ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда тузилиши, лекция ва суҳбатларнинг таъсирчан бўлиши тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим. Шунингдек, мактабларга сиёсий жиҳатдан етук, обрўли кишилар раҳбарлик қилишига эришмоқ даркор. Бизнингча, коммунистик меҳнат мактабларида машғулотларнинг ҳажмини кенгайтириш лозим. Чунки бу, тингловчиларнинг умумсиёсий ва техникавий савиясини оширишга тағин ҳам катта ҳисса қўшади.

Пировардида шуни қайд қилиб ўтмоқчиманки, районимиздаги ҳамма корхоналарда ҳам коммунистик меҳнат мактаблари кўнгилдагидек ишлаяпти, деб бўлмайди. Бунга сабаб шуки, мазкур корхоналарнинг партия ташкилотлари коммунистик тарбиянинг энг қулай формаларидан бўлган коммунистик меҳнат мактаблари ишига етарлича эътибор бермаётирлар. Район партия комитети бундан буён ана шу партия ташкилотлари диққат-эътиборини мактаблар ишига амалий ёрдам беришга қаратади ҳамда коммунистик меҳнат мактабларининг янги кишини тарбиялашдаги ролини бундан кейин ҳам ошириб боришга ҳаракат қилади.

М. МУЛЛАЕВ,
Тошкент шаҳар, Фрунзе район партия комитетининг биринчи секретари.

В. И. Ленин туғилган куннинг 95 йиллиги олдидан

ЛЕНИН ЙЎЛИДАН

В. И. Ленин ўтмишда қолоқ бўлган ва чоризм ҳамда империализмнинг мустамлака зулми остида эзилиб ётган халқларга нисбатан буюк халоскорлик вазифасини амалга ошириш жаҳон тарихида биринчи марта рус ишчилар синфига насиб бўлишини башорат қилган эди. Ҳаёт Лениннинг фикри нақадар тўғри эканлигини тасдиқлади. Ўтмишда қолоқ бўлган Ўрта Осиё халқлари рус ишчилар синфи ёрдамида эксплуататорлик тузумини чил-парчин қилиб, капиталистик босқични четлаб ўтдилар ва социалистик тараққиётга қадам қўйдилар.

В. И. Ленин Туркистонда совет тузумини қуриш тажрибасини умумлаштирар экан, революциянинг дастлабки йилларидаёқ социалистик Россиянинг ғалаба қозонган ва ҳокимиятни ўз қўлига олган пролетариати ёрдам қўлини чўзса, миллий чекка ўлкаларнинг қолоқ халқлари учун тараққиётнинг капиталистик босқичини босиб ўтиш шарт эмас, деган қатъий хулосага келди.

Ўзбекистонда социализм рус ишчилар синфининг ёрдами билан ғалаба қилди. Бу ғалаба ўтмишда қолоқ халқлар ҳаётида совет тузуми шароитида тарихий буюк ўзгаришлар рўй бериши мумкинлиги тўғрисида Ленин илгари сурган таълимотнинг ҳаққонийлигидан далолат беради.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси бундан қирқ йил муқаддам ташкил топган вақтда асосан, аграр мамлакат бўлиб, деҳқонлар аҳолининг 82,5 процентини, республиканинг баъзи областларида, чунончи Сурхондарё областида эса 95,2 процентини ташкил этар эди.

1925 йилгача Ўзбекистонда яшаган 800 минг шаҳар аҳолисидан республика завод ва фабрикаларида ишловчилар бор-йўғи 10 минг ишчига тўғри келар эди. Бу эса шаҳарликларга нисбатан 1,25 процентни ва қишлоқ аҳолисининг умумий сонига нисбатан 0,2 процентни ташкил этар эди. Зотан республиканинг иқтисодий қолоқлигига унинг саноати ривож топмаганлиги ва қишлоқда капитализмгача бўлган ишлаб чиқариш муносабатлари (чоракорлик) сақланиб келганлиги, бунда мулла ва бойларнинг меҳнаткаш оммага таъсири анча кучли бўлганлиги ҳамда аҳолининг маданий қолоқлиги сабаб бўлди. Аҳолининг маданий қолоқлиги ҳам ўз навбатида қишлоқларнинг кўпчилигида ҳукмронлик қилган нодонлик ва жаҳолатдан келиб чиқди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати Ўрта Осиё республикаларида индустрлаштириш процессини жадаллаштириш мақсадини кўзда тутиб, уларга ҳар тарафлама ёрдам кўрсатдилар. Бу ёрдам ўтмишда чоризм ва рус буржуазиясининг мустамлакачилик зулми остида эзилиб келган халқларнинг асрий қолоқлигини тугатишга қаратилган тадбир эди.

Иккинчи беш йиллик даврида Ўзбекистоннинг иқтисодий ва маданий қолоқлиги асосан тугатилди. 1937 йилга келиб республика саноатининг ялпи маҳсулоти 1913 йилдагига нисбатан 6 марта, оғир саноат маҳсулоти эса 37 марта кўпайди. Шу йиллар ичида Ўзбекистонда янги қурилган 189 та корхона ишга туширилди. Тошкентдаги тўқимачилик комбинати, Каттақўрғон ёғ-экстракт заводи, Тошкентдаги қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи, Чирчиқ электрохимия комбинати ва шу каби саноат гигантлари ана шулар жумласидандир.

Ўзбекистонда саноатнинг ривожланиши маҳаллий миллатлар орасида пролетариат сонининг кўпайборишига сабаб бўлди. Иккинчи беш йилликнинг охирига келиб, пролетариат 1913 йилдагига нисбатан қарийб 15 баравар ўсди.

Иккинчи беш йиллик даврида республикадаги корхоналарнинг умумий сони 559 тадан 948 тага, шу жумладан электростанциялар 119 тага, металл ишловчи саноат корхоналари 226 тага, тўқимачилик корхоналари 128 тага етди ва ҳоказо. Ўзбекистон саноати ялпи маҳсулотининг социалистик сектордаги салмоғи 99,5 процентга етди.

1937 йилга келиб, Ўзбекистон ССР халқ хўжалигида саноатнинг ҳиссаси 67,1 процент, қишлоқ хўжалигининг ҳиссаси эса 32,9 процентни ташкил этди. Бу эса Ўзбекистон индустрлашган ва колхозлашган илғор республикага айланганлигини кўрсатар эди.

Иккинчи беш йиллик даврида колхоз қишлоғи ҳам жуда катта муваффақиятларга эришди. 1937 йилга келиб, республикада қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш проценти хўжаликлар сони жиҳатидан 95 процентга, экин майдонлари ҳисобида 99,3 процентга етди. Бу қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш тўла тугаллланганлигидан далолат берди. Иккинчи беш йилликнинг охирига келиб, 687,7 минг деҳқон хўжалигини бирлаштирган 9201 колхоз тузилди. Республикада 79 та совхоз ҳам бор эди.

Иккинчи беш йилликда чинакам маданий революция амалга оширилди. 1937 йилда республикада ўқувчилар сони 1 миллион 100 минг кишидан ошиб кетди, 29 та олий ўқув юрти ва 105 та техникумда эса 40 мингдан кўпроқ студент ўқиди. Республикамизда халқ интеллигенцияси вужудга келди ва шаклан миллий мазмунан социалистик маданият янада ривож топди.

СССРда социализм ғалаба қозонганлиги туфайли жамиятимизнинг синфий қиёфаси тубдан ўзгарди. 1937 йилда ишчи ва хизматчилар 45,7 процентни, колхозчи-деҳқонлар ва кооперативлашган косиблар 48,8 процентни ҳамда яккахол деҳқонлар, кооперативлашмаган косиблар бутун мамлакат аҳолисининг 5,5 процентини ташкил этди. Социализмнинг ғалабаси эксплуататор синфларни батамом тугатишга олиб келди. Совет жамияти бир-бирига дўст икки синф—шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларидан иборат бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам 1936 йилги СССР Конституцияси: «СССР ишчи ва деҳқонларнинг социалистик давлати демакдир» деб эълон қилди.

Социализм тўла ғалаба қилиб, мамлакатда коммунизм қурилиши авж олиб кетган ҳозирги вақтда ишчи ва хизматчилар мамлакат аҳолисининг 73,6 процентини, колхозчи деҳқонлар эса 26,3 процентини ташкил этади. Ишчи, деҳқон ва интеллигенция ҳаётида туб сифат ўзгаришлар рўй берганлигини алоҳида қайд этмоқ лозим. Бу СССР экономикасида жуда катта ўзгаришлар рўй берганлигидан ва Совет Иттифоқи юксак даражада ривожланган индустриал-колхозлашган давлатга айланганлигидан шаҳодат беради.

СССР халқларининг ҳаётида рўй берган катта-катта ўзгаришлар мамлакатнинг социализмдан коммунизмга ўтишини таъмин этди, бутун халқнинг социал-экономика ва ғоявий соҳаларда бирликка эришиши учун шарт-шароитлар яратди. Бу эса Совет Социалистик давлатининг умумхалқ давлатига айланишига замин яратиб берди. Давлат инсоният тарихида биринчи марта синфий ҳукмронлик органидан алоҳида олинган бирон бир синфнинг эмас, балки шу билан бирга барча синфлар ва социал группаларнинг, ягона мақсад-инсониятнинг порлоқ истиқболи-коммунистик жамият қуриш мақсади билан жипслашган бутун совет халқининг манфаатларини ифодаловчи сиёсий ташкилотга айланди.

Умумхалқ давлати—социалистик давлат тараққиётидаги зарурий, қонуний босқичдир. Ревизионистлар ва догматиклар умумхалқ давлатига қарши чиқар эканлар, К. Маркснинг пролетариат диктатураси капитализмдан коммунизмга ўтиш даврида мавжуд бўлиши тўғрисидаги машҳур кўрсатмасига суянмоқчи бўладилар. Карл Маркс бу ўринда коммунизмнинг биринчи босқичи социализмни назарда тутганлигини В. И. Ленин қайта-қайта тушунтириб берган эди. Шу билан бирга, В. И. Ленин пролетариат диктатураси «Капитализмдан социализмга ўтиш даври» учунгина зарур бўлган жамият сиёсий ташкилотидир, деб таъкидлаган эди.

Умумхалқ давлатининг мухолифлари СССРда жиноятчилар, текинхўрлар, лаганбардорлар, хусусий мулкчилик психологияси ва уни конкрет ифодаловчи кишилар мавжудлигини ҳам рўкач қиладилар. Умумхалқ давлати мухолифларининг даъвосича булар эксплуататор синфларнинг қолдиқлари бўлиб, уларга қарши кураш мамлакат ичида синфий кураш хусусиятига эга эмиш. Лекин буларнинг ҳаммаси мутлақо синфлар эмаслиги ва жиноятчи унсурларга ҳамда социализмга ёт кайфиятлар ва психологияга қарши кураш синфлар орасидаги курашга алоқадор бўлмаган бир нарса эканлиги ҳар бир марксчига аёндир.

Эксплуататор синфлар тугатилганидан кейин ҳам пролетариат диктатура воситаси билан жамиятга давлат раҳбарлигини амалга ошира оладими? Янги тарихий шароитда ишчилар синфи пролетариат диктатураси методларини сақлаб қолиши мумкинми? Пролетариат диктатурасининг вазифалари мамлакат ичида ҳал қилинган экан, пролетариат диктатурасини сақлаб қолишга уриниш нималарга олиб келиши мумкин?

Ҳар бир марксчи бу саволга йўқ, мумкин эмас деб жавоб беради. Чунки пролетариат диктатурасининг мавжудлиги синфий жиҳатдан бостиришга ҳеч қандай эҳтиёж бўлмагани ҳолда синфий жиҳатдан бостириш механизмини сақлаб қолишга олиб келган ва бундай механизмдан душманларга қарши эмас, балки пролетариат иттифоқчиларига қарши, меҳнаткашларга қарши, ҳатто ишчиларнинг ўзларига ҳам қарши фойдаланиш имконини яратган бўлур эди.

СССРда миллий масаланинг ҳал этилганлиги социализмнинг жуда буюк ғалабасидир. Улуғ рус халқининг кун сайин беғараз бераётган ёрдамига таяниб, Ўзбекистон республикаси тараққиётнинг улуғвор йўлини босиб ўтди. Эндиликда республикамизда саноатнинг юздан кўпроқ тармоғига эга бўлган мингдан зиёд завод ва фабрика бор. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 40 йил мобайнида 63 баравар ўсди.

Ўзбекистонда маданий революция тўла ғалаба қилди. Аҳолининг саводсизлиги бундан чорак аср илгари тугатилди. Эндиликда Ўзбекистонда ҳар 10 минг аҳоли ҳисобига 1.700 ўқувчи тўғри келади. Англия, Франция, Италия Ғарбий Германияда ҳали бу даражага эришилган эмас. Республика халқ хўжалигида олий ва махсус маълумотли 260 минг мутахассис ишлаётганини, фанлар академияси, илмий тадқиқот муассасалари ва олий ўқув юртларида 15 мингдан кўпроқ малакали мутахассислар хизмат қилаётганлиги билан чексиз фахрланамиз. Булар орасида 270 фан доктори ва 3 мингдан ортиқ фан кандидати бор.

Коммунистик партия ленинча миллий сиёсатни донолик билан амалга ошираётгани туфайли мамлакатимизда турли миллат кишиларининг янги тарихий бирлиги вужудга келди, умумий характерли белгилари бир бўлган совет халқи ташкил топди. Мамлакатимиздаги барча миллатларнинг умумий мақсади Ленин кўрсатган йўлдан бориб, КПСС нинг XX, XXI ва XXII съездлари ишлаб чиққан бош йўлни амалга ошириш учун курашга қаратилган. Партиямизнинг ленинчи Марказий Комитети халқимизни экономикани ривожлантиришнинг туб масалаларини муваффақиятли ҳал этишга, халқнинг куч-ғайратини коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифаларини бажаришга сафарбар этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми партия ва халқнинг коммунистик жамият қуриш йўлидаги курашида муҳим босқич бўлди. Ўзбекистон партия ташкилоти ва республикамизнинг барча меҳнаткашлари Пленум қарорларини жанговар иш программаси сифатида қабул қилиб, уни амалга ошириш учун бутун куч-ғайратларини сафарбар этмоқдалар.

О. ЭШОНОВ,
профессор.

Тошкент уйсозлик комбинатига қарашли 1-монтаж бошқармасининг монтажчилари бу йил 110 та 48 квартирали йирик панелли уйларни фойдаланишга топширишади. Ҳозиргача дастлабки муваффақиятни қўлга киритишди. Биринчи кварталда 22 та 48 квартирали йирик панелли уй қуриб битказилди. Шундан иккитаси планга қўшимчадир. Сиз суратда шу бошқарманинг илғор монтажчиларидан (чапдан): А. Никулин, И. Чулков, И. Никишин, А. Нагайкин ва В. Сафаров ўртоқларни кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

«ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИ»

«Ўзбекистон коммунисти» журналининг апрель сонида Хоразм область Янгиарик районидаги Аваз Ўтар номли колхоз бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Искандар Юсуповнинг «Пешқадамлар» сарлавҳали мақоласини ўқиш мумкин. Шунингдек, КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1965 йил 26 мартда қабул қилган «СССР қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш соҳасидаги энг зарур чоралар тўғрисида», «Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг 1965 йил 1-5 мартда бўлиб ўтган маслаҳат учрашувининг якунлари тўғрисида»ги қарорлари эълон қилинган.

Журналда «Ленин байроғи — миллионлар байроғи» сарлавҳали бош мақола, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони армия генерали И. Федюнинскийнинг «Совет халқи ва қуролли кучларининг ўлмас жасорати», В. Трубниковнинг «Иқтисодий жиҳатдан қолоқ мамлакатларнинг нокапиталистик тараққиёт йўли тўғрисидаги назариянинг В. И. Ленин томонидан ишлаб чиқилиши тарихидан», В. Могилевскийнинг «Ленин адабиёт тўғрисида» сарлавҳали мақолалари ҳам бор.

Конвертларни очганда

КОЛХОЗ ЯНГИЛИКЛАРИ

Гурлан районига қарашли Карл Маркс номли колхозда жамоат ва уй-жой бинолари қурилиши миқёси йил сайин кенгайиб боряпти. Яқинда колхоз правлениеси учун бино ва автогараж қурилиб, ишга туширилди.

Ж. СИТАНОВ.

ҲАММОМ ҚУРИЛДИ

Сирдарё область, Жиззах районидаги «Зарафшон» колхозида янги ҳаммом қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Х. ЭРГАШЕВ.

БУЛАР МЕХАНИЗАТОР БЎЛАДИЛАР

Карл Маркс номли совхозда тўрт ойлик механизаторлар тайёрлаш курси очилди. Курсда совхоз ишчиларидан 40 киши ўқимоқда.

О. КАТТАБЕКОВ.
Ғаллаорол районни.

«Совет Ўзбекистони» оммавий ишлар ва хатлар бўлимида

ДЎСТЛИК ИФОДАСИ

Юқори Чирчиқ районидаги «Қизил юлдуз» мактабида улуғ қозоқ ёзувчиси С. Сейфуллиннинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишлаб адабий кеча ўтказилди. Кеча кишиларда яхши таассурот қолдирди.

Ж. МАҲМУДОВ.

ЯНГИ ХЎЖАЛИКДА

«Шеробод» совхозининг ташкил топганига кўп вақт бўлгани йўқ. Совхоз посёлкаси кун сайин обод бўлиб боряпти. Қисқа вақт ичида посёлка электрлаштирилиб, хонадонлар чароғон этилди. Шунингдек, янги ошхона ва чойхона қурилиб, аҳоли хизматига топширилди.

Ғ. ЗИЁҚУЛОВ.
Шеробод районн.

ЧЎПОНЛАР ЮТУҒИ

Избоскан районидаги Ёқубов номли колхоз чўпонлари қўзилатиш кампанияси даврида яхши ишладилар. Натижада улар районда биринчилар қаторида қўзи олиш планини бажардилар.

К. ОХУНОВ.

НИМА ҲАМ ДЕРДИК

Зомин районидаги «Ховос» совхозининг директори С. Насруллаев хўжаликнинг учинчи бўлимида камдан-кам бўлади. Бўлганда ҳам чорва маҳсулотлари етиштиришнинг аҳволи билан танишади-ю, ҳалол меҳнати билан маҳсулот бунёдга келтираётган ишчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш ҳақида оғиз очмайди. Шу сабабли бу тўғрида ўзимиз гапиришга мажбурмиз.

Учинчи бўлим ишчилари 3-4 ойлаб кино кўрмайди. Чунки, кинофильм кўрсатиладиган клуб йўқ. Ишчиларниг хонадонларига 1962 йилда радио симн тортилиб, репродукторлар ўрнатилган эди. Лекин шу вақтга қадар бирорта репродуктор ишламайди. Тўғри, қишлоқ электрлаштирилган. Аммо лампочкаларнинг ёнишини кўрсангиз: нимранг помидорга ўхшайди. Ана шу камчиликларни тугатиш зарурлиги ҳақида директорга кўп мурожаат қилинди. Нима учундир у лом-мим демаяпти. Раҳбар индамаганидан кейин биз нима ҳам дердик!?

Бўлим ишчилари номидан:
Я. ХОЛБЕКОВ.

Ғузорлик М. Махсумов, Н. Пўлатов, хатирчилик И. Рўзиев, чустлик Т. Мирсултонов, сирдарёлик Х. Бегимов, бағдодлик М. Мамажонов, ленинградлик А. Тошматовлар юборган хат-хабарларда колхоз қишлоқларида ободончилик ишлари кенг тус олаётгани, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш тубдан яхшиланаётгани қизиқарли фактлар асосида баён этилган. Фарғона область, Ленинград районидаги Карл Маркс номли колхоз маккажўхорикорлари маккажўхори экишни қизғин тус олдириб юбордилар. Ўртоқ Абдуллажон Холиқов экипажи кунига 5-5.5 гектар ерга 60х60 сантиметр схемасида уруғ ташлаб, ўзаро социалистик мусобақада ғолиб чиқаётир. Бу хатни Қ. Турсунов ёзиб юборган. М. Карачкиннинг Оққўрғондан хабар беришича, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг 1-бўлими қишлоғида бир неча уй-жой ва магазин учун бино қурилиб, битказилган. Ю. Файзиев (Янгиқўрғон), Н. Тошбоев (Шўрчи), И. Қиличов (Янгийўл), С. Аҳмедов (Калинин), Д. Жўрабоев (Зомин), Э. Рўзибоев (Гулистон), З. Шамсиддинов (Тошкент), ўртоқлар йўллаган хат-хабарларда ҳам шу кундаги ютуқ-камчиликлар тилга олинган.

М. В. ЛОМОНОСОВ ВАФОТИНИНГ 200 ЙИЛЛИГИГА

БИЛИМЛАРНИНГ

ГЕНИАЛ олим, мутафаккир, шоир, рассом ва жамоат арбоби Михаил Васильевич Ломоносов вафот этганига икки юз йил бўлди.

Жаҳон Тинчлик кенгашининг таклифига биноан, шу сана — 1965 йил 15 апрель куни ҳамма мамлакатларда нишонланади.

М. В. Ломоносов химия ва физикани ривожлантиришни янги, порлоқ йўлга буриб юборди; у бошқа табиийёт ва ижтимоиёт фанларига ҳам ажойиб идеяларни сингдирди. Ломоносов энциклопедиячи олимгина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга курашчан ва маърифатпарвар киши ҳам эди. У, табиийёт илмининг асосий қонунларидан бирини — материя ва ҳаракатнинг доимийлиги қонунини кашф қилди. Ломоносов атом-молекулалар тўғрисидаги таълимотни яратди. У, физикавий-химия деб аталган янги фанга негиз солди ва химия тадқиқотларига «меёр ва вазнни» биринчи бўлиб киритди, Москва университетининг асосини М. В. Ломоносов қурди, шунинг учун ҳам бу университет ана шу улуғ маърифатпарвар номи билан ҳақли равишда аталиб келмоқда.

М. В. Ломоносов 1711 йил 8 ноябрда собиқ Архангельск губернасидаги Холмогор яқинида бўлган Мишанинский қишлоғида, оқ денгиз соҳилида балиқчи оиласида туғилди. Ҳар нарсага ниҳоят даражада қизиқувчи ва иродали бу бола арифметика ва грамматикани мустақил равишда ўрганиб олди, балиқ овлашда ҳамиша отасига ёрдамлашди, денгизда узоқ-узоқ сузиб юрарди. У, 19 ёшида ўқиш муддаоси билан пиёда юриб Москвага келди. Бу шаҳарда бир неча йил ярим оч юриб яшади. Ниҳоят, 1731 йилда Москвадаги славян-грек-латин академиясига ўқишга кирди; бу ерда у қадимий тилларни ўрганди ва латин тилини анча яхши эгаллаб олди; бу эса кейин унинг илмий ишига катта ёрдам берди. Ломоносов академияда беш йил ўқигандан кейин уни энг лаёқатли студентлардан бири тариқасида Петербургга-Фанлар академияси ҳузуридаги университетга жўнатдилар, орадан сал вақт ўтгач бу ердан уни ўз илмини камолга етказсин, деб Германияга юборишди. Дастлаб у Марбург университетида ўша вақтнинг танилган физиги Х. Вольф раҳбарлигида уч йил шуғулланди, сўнгра эса Фрейбургдаги кончилик академиясида кончилик ишининг йирик мутахассиси И. Генгель раҳбарлигида шуғулланиб, бу ерда химияни ҳам ўрганди. Ломоносов Маргбургда ва Фрейбургда ишлаётган вақтида ўзининг мустақил илмий тафаккур соҳиби эканлигини неча марталаб кўрсатди ва ўз устозларининг илмини гарчи юксак даражада қадрласа ҳам бир қанча масалаларда уларнинг фикрига қўшилмади.

Ломоносов 1741 йилда Петербургга қайтиб келганидан кейин Фанлар академиясида дастлаб физика ўқитувчиси (адьюнкт) қилиб, 1745 йилда эса химия профессори (академик) қилиб тайинланди.

Ломоносов Петербург Фанлар академиясида физика ва химия соҳасида жуда кўп тадқиқотлар ўтказди, шунингдек минералогия, геология, металлургия соҳаларида иш олиб борди. 1746 йилда Ломоносов Россияда биринчи бўлиб лекцияларни латин тилидагина эмас, шу билан бирга рус тилида ҳам ўқиди. Ўша вақтда у поэзия, сураткашлик ва риторика (фасоҳат илми) билан ҳам шуғуллана бошлади.

15 АПРЕЛЬ, 1965 ЙИЛ
№ 87 (13.043).

ГАЗЕТА ТЕМАСИДА

„МЕНДА ТАКЛИФ БОР...“

Район газетаси редактори Иброҳим Дадажонов ўз кабинетида эрталабки почтани кўздан кечириб ўтирганида Иззатулла Раҳматуллаев кириб келди. У, бу ерга кун орада кириб тургани учун ҳам редактор ҳайратланмади. Дадажонов жамоатчи мухбирни самимият билан қаршилаб, ўтиришга таклиф қилди.

— Менда бир таклиф бор, — деди Иззатулла ака редакторнинг савол назарида қараб турганини сезиб.

— Марҳамат, бажонидил эшитамиз... Сизнинг таклиф ва мулоҳазаларингиз бизга ҳамиша қўл келяпти.

— Мана, баҳор эшик қоқяпти, давом этди Иззатулла. — Районимизни, ҳамма қишлоқларимизни янада кўркам, тўкин-сочин қилиш учун кўчат экишни кучайтириш пайти келди. Бу масалани газета саҳифасида кўндаланг қўйиб, бутун меҳнаткашларнинг диққат-эътиборини шунга қаратиш лозим.

— Жуда соз! — Қувониб кетди редактор. — Бошқа ишлар билан бўлиб, кўчат экиш, умуман, боғдорчиликка камроқ эътибор берибмиз. Яхшиям эсга солдингиз.

— Агар саҳифа қиладиган бўлсангиз, ўзим ёрдамлашаман, — хайрлашар экан ваъда қилди Раҳматуллаев.

Шу тариқа, жамоатчи мухбир — ўсимликларни ҳимоя қилиш район станциясининг бошлиғи Иззатулла Раҳматуллаев ташаббуси билан «Чуст ҳақиқати» газетасида ажойиб қўш саҳифа босилди. «Дунёда номим қолсин десанг, яхши ният билан кўчат эк!» деган умумий сарлавҳа остида берилган саҳифада кекса боғбонлар, агрономлар, мутахассисларнинг мазмундор мақолалари босилди. Уларда боғдорчиликни ривожлантиришга оид яхши фикрлар айтилди. Раҳматуллаевнинг ўзи ҳам мевачилик агротехникаси ҳақида катта мақола билан қатнашди.

Газетанинг жамоатчи мухбир таклифи билан қилган бу иши кишиларда яхши таассурот қолдирди. Редакцияга кўплаб хатлар кела бошлади. Энг муҳими шуки, ҳозир районда кўчат ўтказиш, боғ яратиш ишлари ҳар қачонгидан кўра уюшқоқлик билан ўтяпти.

Навоий номли колхоз экономисти — қишлоқ мухбири Мўйдинжон Латипов ҳам ўз ташаббуси билан «Чуст ҳақиқати» саҳифасида муҳим масалани кўтариб чиқди. Унинг иқтисодий темада ёзган ва колхозларда меҳнатга ҳақ тўлаш, моддий рағбатлантириш борасида фойдали фикрларни илгари сурган мақоласи кўпчиликка манзур бўлди. Район ишлаб чиқариш бошқармасининг бош агрономи Ҳ. Мирзакаримовнинг бедачиликни ривожлантириш ҳақидаги, «Ленин йўли» колхозининг механизатори Собит Котибовнинг «Бепарво бўлманг, бригадир!» сарлавҳали мақоласи ҳам газета редакциясининг қишлоқ мухбирлари билан ҳамкорликда юзага чиқарган ибратли ишларидан биридир. Айниқса, актив мухбир — механизатор С. Котибовнинг «Бепарво бўлманг, бригадир!» мақоласи ҳамманинг кўнглидаги гапни ифодалади. Унда баҳорда минбарга чиқиб қуруқ ваъдабозлик қиладиган, кузга келиб эса ҳаммадан ортда қоладиган, ўтмишдаги шуҳрати соясида юрадиган айрим бригада бошлиқлари қаттиқ танқид қилинди.

Ҳаммага аён: редакциянинг штатли ходимлари қанчалик талантли бўлмасин, агар қишлоқ ва ишчи мухбирлар активи билан алоқа бўш бўлса, газетани мазмунли, маҳаллий ҳаётни бўплаб ёритадиган қилиб чиқариш амри маҳол. Жамоатчи мухбирлар газетанинг жойлардаги кўз-қулоғи, суянган тоғидир. Улар газетада янги темалар, янги проблемаларни кўтариб чиқади, газетанинг меҳнаткашлар билан алоқасини мустаҳкамлайди, обрўсини оширади. «Чуст ҳақиқати» ижодий коллективи буни яхши ҳис қилади. Шунинг учун редакцияга оддий колхозчилар, механизаторлар, зиёлилар тез-тез келиб туришади, чунки улар ўз таклифлари, мулоҳазалари ерда қолмаслигига ишонишади. Редактор ўрток Дадажонов ҳам, бошқа ходимлар ҳам уларни бажонидил қарши олиб, гапига диққат билан қулоқ солади.

Редакция ҳар куни ўз активларидан 25-30 тадан хат-хабар олади. Бу ерда улардан кўпроқ фойдаланиш, агар хабар бўш ёзилган бўлса, авторга ёрдамлашиш қоида бўлиб қолган. Бултур газета мухбирлардан қарийб 2 ярим минг дона хат олди. Бундан 2410 таси газета саҳифаларидан жой олди. Жамоатчи мухбирларга амалий ёрдам кўрсатиш учун редакция ҳузурида консультация пункти ташкил этилган. Навбатчилик қилаётган ҳар бир ходим бошловчи мухбирга маслаҳатлар беради, йўл-йўриқ кўрсатади. Ҳозир «Чуст ҳақиқати»нинг ҳамиша ёзиб турадиган актив мухбирлари 100 кишидан ошиб кетди.

Чуст район газетасининг авторлар активи билан ишлаш усуллари ранг-барангдир. Бунда консультациялар, ўзаро ёзишмалар, семинарлар ҳақида гапириш мумкин. Айниқса, қишлоқ мухбирлари семинари катта фойда беряпти. Семинарда ўзаро тажриба алмашинади, район ҳаётининг қайси томонларига кўпроқ эътибор бериш ҳақида фикрлашиб олинади. Шуниси қувончлики, редакция энг актив мухбирларни улар ёзган яхши материаллари учун моддий рағбатлантириб туради. Чунончи, уларга қимматли нарсалар совға қилинади.

«Чуст ҳақиқати» газета редакцияси қишлоқ мухбирлари билан алоқани мустаҳкамлаб, ибратли намуна кўрсатяпти.

Н. УЛУҒЖОНОВ.

ЯНГИ ҚАҲРАМОНЛАР

ҚИЗИЛҚУМ ҚЎЙНИДА

Сурувнинг олдида кетаётган серка бошини сарак-сарак қилганича эринчоқлик билан олға интиларди. Бўйнидаги қўнғироқ жаранг-журунг қилиб қўярди. Серка ҳам бархан кезиб, роса толиққанга ўхшайди. На чора! Сурувни қумликдан ўтлоққа етаклаб чиқиши керак у.

Серка туя ўркачисимон барханнинг белига чиқибоқ, тақка тўхтади. Қўйлар қулоқларини диккайтириб, бир жойда қотиб қолишди. Умрзоқ «қур-е, қур-е» деганича сурувнинг олдига ўтиб, ирғай таёғини силкитиб илгарилади. Бояги серка эгасига эргашди. Бироқ, тепадан шовуллаб қуйилаётган қизил-сарғиш қум юришга тўсқинлик қилар, қўйлар қадам босган сари сирғаниб йиқилишарди.

Бундай дақиқаларда сурувдаги қўйларнинг ҳолдан тойиб нобуд бўлиб кетиши ҳеч гап эмас. Шамол эса баттар увуллаб, барханлар бағрига ёриб киради, қумларни титкилаб, беомон уфуради. Чўпоннинг бутун вужуди қайнайди, шу азим чўл ҳам тоодек кўринади, кўзига. Лекин вақтни бой бермайди. Югуриб бориб, серкани даст кўтариб, кифтига олади, қўнғироқни жаранглатганича, тиззасигача қумга ботиб одимлайди. Қўнғироқ овозига кўникиб қолган қўйлар ҳам жон-жаҳди билан олдинга интилиб, қум кечади. Сурув эсон-омон ўтлоққа чиқиб олади.

Чўпон енгил нафас олгач, 620 та қўй санайди.

— Уч қўй йўқ, қумга кўмилиб қолдимикин? — ўз-ўзига савол беради у.

Шу заҳотиёқ изига бурилиб, ҳаллослаб кетади. Бояги барханнинг энг хафли жойига етади. Бири-бирига ишқалашиб, маърaб турган уч қўйга кўзи тушади-ю, кўз ўнги ойдинлашиб кетади. Иккитасини икки кифтига кўтариб, учинчи қўйни етаклаганича сурувга ошиқади. Қум кезиб, елиб-югуради, уч-тўрт марта думалоқ ошиб тушади. Аммо учала қўйни ҳам бархан бағридан бешикаст олиб чиқади. Кенг пешонасидан сизиб тушаётган тер томчилари йилтиллаб, аъзойи-баданидан буғ кўтарилади.

Сурув кўм-кўк майсазорга ёйилади. Умрзоқ эса дам бебош барханларга, дам қўй-қўзиларга тикилганича, тўйиб-тўйиб нафас олади. Ҳа, у қумлар қаршилигига биринчи марта дуч келаётгани йўқ. Кишин-ёзин табиат инжиқликлари билан олишиб, қўй боқади, жамоат чорвачилигини ривожлантиришга ҳисса қўшиш иштиёқи билан тўлиб-тошади.

●

Аймек оғанинг кенжа ўғли Умрзоқ ҳақида бундан илгари ҳам жуда кўп илиқ гапларни эшитгандик. Фасли навбаҳор эди ўшанда. Айни пешин чоғи навқирон Навоий шаҳридан чиқиб, қадимий Қизилқум тарафга йўл олганимизда кутилмаган ҳодиса рўй берди. Бирдан ёмғир ёғди. Ҳалигача ғизиллаб келаётган машинамиз сирғаниб кетиб, қайси бир чуқурга манглайини тираганича тўхтаб қолаверди.

Шофер йигит терлаб-пишиб қанча уринмасин, бўлмади, мотор уч-тўрт бор оғир силкиниб, сўниб қолаверди. Ёрдамлашдик. Лекин машина ҳамон ўрнидан қўзғолмасди. Бу пайт уфқнинг чўзиқ қошлари қорайиб, ўсма торта бошлади. Нима қилишимизни билмай турганимизда, рўпарадан қайси бир машинанинг якка кўзи кўринди. Машина биз томон лапанглаб келди.

Биз бормоқчи бўлган «Коммунизм» совхозининг юк автомашинаси экан у. Кабинасида ўрта ёшлардаги, тўладан келган шофер билан 5-ферма бошқарувчиси Урозбек Туремуродов ўтирибди. Улар биз билан ҳол-аҳвол сўрашгач, машинамизни буксирга олиб, чуқурдан чиқариб беришди. Шофери Навоий томонга кетди. Урозбек оға эса бизга ҳамроҳ бўлди.

Чўл кўксини қоқ ёриб ўтган йўлдан гурунглашиб боряпмиз. Суҳбатимиз мавзуи чорвачиликка кўчди. Шунда биз Умрзоқ Аймековдан гап очдик.

— Умрзоқ-ми? — сўради Туремуродов. — Бизнинг фермада ишлайди. Зап азамат йигит-да!

Умрзоқ билан суҳбатлашгани, унинг ишлари билан танишгани бораётганлигимизни айтдик.

— Ҳозир топа олмайсизлар, — деди у. — Қарзидан қутулгани кетган.

— Қанақа қарзидан?

Урозбек оға Умрзоқ ҳақида гап бошлади:

— Ёшлигида чорвани яхши кўрарди. 1957 йили ўнинчи синфни битириб фермага келди. Аввал чўпонга ёрдамчи бўлиб ишлади. Чорвага чинакамига ихлос қўйди. Чўпонликка кўтардик. Мана қарийб саккиз йилдан буён чўпонлик қилади. Хотини Бибихон Хўжаметова билан иккаласи бир отар қўйга қарашади. Совлиқлардан кўплаб қўзи олишда совхозда ёки Навоий районида эмас, балки Бухоро областида ҳам рекорд қўйган. 1962 йили ҳар 100 бош совлиқдан 194 тадан, бултур эса — 190 тадан қўзи топширди. Бир дона қоракўл терининг таннархини пландаги 11 сўм ўрнига 7 сўмга туширди. Бунақа чорвадорлар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Ҳали қарзидан қутилгани кетди дедим. Ҳа, Умрзоқ Қишлоқ хўжалик институтининг учинчи курсида сиртдан ўқийди. Ўтган кузда имтиҳондан чақиртириб олганмиз. Чунки, унинг фермада бўлиши жуда зарур эди. Шунга кўра, бир фандан имтиҳон топширмай қайтувди. Ҳозир бир йўла ўша қарзидан ҳам қутиляпти.

Ферма мудири суҳбатини давом эттирар экан, узоқдан олов кўринди.

— Газчилар ишлашяптими?

Бу саволимизга Урозбек оға майин кулиб жавоб берди:

— Газчиларнинг вишкалари деб ўйлаган дирсиз. Бу — гулханлар. Ҳозир қўйларимиз қўзилаяпти. Совлиқлар тунда ҳам туғяпти. Ҳаво совуқроқ. Янги туғилган қўзичоқни музлатиб қўйиш мумкин. Шунинг учун чўпонларимиз гулханлар ёқиб, совлиқларни қўзилатишади. Ана у кўринаётган гулханлар Умрзоққа тегишли.

Ҳар жой-ҳар жойда ловиллаб ёниб турган гулханларга яқинлашдик. Чиндан ҳам совлиқлар қўзилаётган экан. Бизни Умрзоқнинг отаси Аймек оға билан келини Бибихон илиққина кутиб олишди.

— Ўғлимнинг йўқлигини билдирмаймиз, — деди ота ҳаяжон билан. — Эрта-индин келиб қолар. Қўзилатиш ялпи бошланиб кетди. Ўзи келгунча, кўз-қулоқ бўлиб турибмиз.

Гулханлар атрофида ором олаётган совлиқларни кўрсатиб, Бибихон ҳам гап қотди:

— Умрзоқнинг келишига совға тайёрлаяпмиз. Бугун йигирмата совлиқ қўзилади, ҳадемай машина келади, қирқта қўзи жўнатамиз.

Улар билан анчагача гурунглашдик. Аймек оға пенсияга чиқиб, чўпонлик касбини ўғлига топширганлигини айтиб берди. Бибихон эса мактабда ўқиб юргандаёқ чорвага меҳр қўйганлигини, Умрзоқ билан бирга фермага келганлигини, шу ерда турмуш қуришганлигини ҳикоя қилди. Уларнинг ҳар бир сўзини тинглар эканмиз, уларнинг жамоат мулкига бўлган муҳаббати сезилиб турарди.

— Эрим билан икковимиз 623 бош қўйга қарашамиз, — деди хайрлашаётганимизда Бибихон. — Бу йил ҳар 100 совлиқдан 200 тадан соғлом қўзи топширишга аҳду паймон қилганмиз.

Уларнинг ваъдасига вафодор эканлиги қўйлардан олинаётган қўзилар сонидан ҳам кўриниб турарди...

●

Ўтовда беш-олти киши давра қуриб ўтиришибди. Навоий райижрокомининг раиси Абен оға Бойимбетов ҳам шу ерда. Бибихон қўш чойнак кўтарганича қумғон билан ўтов ўртасида қатнайди. Аймек оға эса севимли беш бармоқ учун гўшт нимталаш билан банд. Фақат Умрзоқдан дарак йўқ. У эрталаб сурувни яйловга ҳайдаб кетганича қайтган эмас.

Ана, қуёш ҳам пага-пага булутларни қизил рангга бўяб ботиб боряпти. Ҳамма Умрзоқнинг йўлига кўз тикади. Олис-олислардан кўтарилган шаббада ажойиб қўшиқни учириб келиб, қулоққа уради:

Дўмбирамни, чертайин, янграйверсин куйларим,
Қизилқумнинг қўйнида яйрайверсин қўйларим.
Ростин айтсам, сиз билан банддир фикр-ўйларим,
Яйловимиз кўркисиз — қўзичоғим, қўйларим-е...

— Худди Умрзоқнинг ўзи! деб юборди кимдир.

Ҳамма ташқарига чиқди. Умрзоқ кўринди. Ҳадемай ўтовга етиб келди. Шу топда осмон тўрида якка-ярим юлдузлар бирибирига кўз қисишиб, юз кўрсатишарди.

Умрзоқ ўтов эшигига яқинлашмасданоқ одамлар уни ўраб олишди;

— Табриклаймиз, иним!

— Қаҳрамонлик унвони муборак!

— Раҳмат, бу юксак унвон барчамизнинг меҳнатимиз эвазига келган, — дерди Умрзоқ дўстлари билан самимий қучоқлашиб кўришаркан.

Бир пасда давра қизиб кетди. Йиғилганлар бирма-бир ўринларидан туриб, Умрзоқни Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвони билан қизғин қутлашди. Севимли беш бармоқ, аччиқ памил чой устида анчагача суҳбат қуришди, ўлан айтиб ўтиришди.

Шунда Умрзоқ:

— Яна бир янгилик билан табриклашларингиз мумкин, — деди қўлини кўксига қўйиб.

— Қани эшитайлик, тағин қанақа хушхабар! — дея шошиларди одамлар.

— Бугунгача 100 бош совлиқ қўзилаб, 202 қўзи олинди. Шундай кетаверса ҳар 100 бош совлиқдан 200 тадан эмас, 202-203 тадан қўзи оламан.

Азим Қизилқум қўйнида бебаҳо дурдоналар яратаётган Умрзоқ Аймековни биз ҳам Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони билан қалбдан табриклаб қайтдик.

Самад ҚОДИРОВ.

Хатларингизга жавоб берамиз

МЕҲМОНХОНАДАГИ ТАРТИБСИЗЛИКЛАР

Нукус шаҳрида кўп қаватли меҳмонхона биносининг қурилиши ва ишга туширилиши бизни хурсанд қилди, — дейилади шу жойда истиқомат қилган бир группа меҳмонлар «Совет Ўзбекистони» газета редакциясига йўллаган хатда. Аммо айрим тартибсизликларни кўриб ранжидик. Меҳмонхона ходимларидан айримлари меҳмонлар билан қўпол муомила қилади. Бўш жойлар янги келган меҳмонларга вақтида берилмайди. Ювиниш учун душ йўқ. Буфетда енгил таомлар тайёрланмайди. Чой сўрасанг «газ тамом бўлди, чой қайната олмадик» дейишади.

Редакция хатни Нукус шаҳар коммунал хўжалик бошқармасига юборди ва унда келтирилган камчиликларни тезда ҳал қилишни талаб этди. Бошқарма бошлиғи И. Пирназаров имзоси билан жўнатилган хатда қуйидагилар айтилади.

Меҳмонхонадаги тартибсизликлар ҳақидаги хат меҳмонхона коллективи орасида муҳокама қилиниб, унда келтирилган фактлар мутлақо тўғри деб топилди. Камчиликларни оператив тарзда тугатишга қаратилган тадбирлар кўрилди. Меҳмонхонага доим ишлайдиган душ қурилди. Хўжайли шаҳридан газ келтирилмоқда. Буфетнинг иши яхшиланди.

Бу суратга бир назар ташланг-а. Ғузор районидаги «Ғузор» давлат наслчилик заводининг ферма мудири Х. Рўзиев (ўнгда) ва зоотехник Б. Холмуродов ўртоқлар териси бебаҳо қаракўл қўзиларга қараб қувонмоқдалар. Яқинда фотомухбиримиз А. Тўраев чорвадорлар ҳузурида бўлиб, уларни суратга олди.

2042 СЕЯЛКА

Пахтакорлар заводимизга кўпгина сеялка заказ қилган эдилар. Заказ ўз вақтида ортиғи билан бажарилди. Завод биринчи квартал планини товар маҳсулоти бўйича 102,4 процент адо этди.

Ўзбексельмашчилар 1800 та ўрнига 2042 та сеялка ва сеялка учун 339300 сўмлик запас қисмлар ишлаб чиқардилар.

Корхона коллективи байрам олди вахтасида туриб кўтаринки руҳ билан меҳнат қилмоқда.

Ж. ПИРМУҲАМЕДОВ,
корхона инженери.

ДЎСТЛИК ТАРОНАЛАРИ

Коммунистик партия раҳбарлигида СССРдаги қардош халқлар ўз миллий маданияти, адабиёти ҳамда санъатини ривожлантиришда мисли кўрилмаган ютуқларга эришдилар, шунингдек бу маданиятларнинг ўзаро ҳамкорлиги, бир-биридан баҳрамандлиги уларни янада бойитиб, ривожлантираётир. Бу ҳақда КПСС Программасида бундай дейилади: «Партия СССР халқлари маданиятининг социалистик мазмунини ривожлантиришга катта аҳамият бериб, унинг бундан буён ҳам ўзаро бойиб, яқинлашиб боришига, унинг интернационал негизининг мустаҳкамланишига ва шу йўл билан коммунистик жамиятга хос ягона умуминсоний маданиятнинг вужудга келишига ёрдам беради».

СССР халқларининг буюк бирдамлиги улар адабиётининг ривожланишига ҳам зўр ижобий таъсир этди. Совет Иттифоқида замонамизнинг илғор ғояларини мужассамлаштирган кўп миллатли ягона адабиёт майдонга келди.

Ана шундай ягона, бир бутун адабиётнинг шаклланишида рус тили ва рус адабиётининг таъсири бекиёсдир. Рус тили СССР халқлари учун амалда иккинчи она тили, уларнинг миллатлараро алоқа воситаси, ҳар бир миллат ва элатнинг СССР халқларининг маданий ютуқларидан ва жаҳон маданиятидан баҳраманд бўлиш воситасига айланган. Рус тили миллатлараро ва адабиётлараро ҳамкорликни ривожлантирмоқда ҳамда мустаҳкамламоқда.

Улуғ рус тили орқали қардош совет халқлари бир-бирларининг маданияти ва адабиёти ҳамда санъатидан баҳраманд бўлдилар. Айниқса рус адабиёти ва санъатининг Ўзбекистонда ўтказилган декадалари, шунингдек тожик, озарбайжон, арман, қозоқ, қорақалпоқ адабиёти ва санъатининг Ўзбекистонда ўтказилган ҳафталиклари СССР халқлари ўртасидаги бузилмас дўстликнинг ёрқин намойишига айланди.

Ҳар бир миллий республиканинг вакиллари улуғ рус халқи маданияти ва адабиётидан баҳраманд бўлганликларини мамнуният ва миннатдорчилик билан тилга оладилар.

Украин ёзувчилари Т. Шевченко, Л. Украинка, И. Франко, белорус шоирлари Якуб Колас, Янка Купала, грузин ёзувчилари Илья Чавчавадзе, арман шоираси С. Капутикян, озарбайжон шоири М. Ф. Охундов, Мамед Қулизода, А. Сахат, Самад Вурғун, ўзбек шоирлари Фурқат, Ҳамза, Ҳ. Олимжон, Ойбек, Ғ. Ғулом, Уйғун, тожик ёзувчиси Айний, Мирзо Турсунзода, қозоқ ёзувчиси Абай, Жамбул, М. Авезов каби адабиёт арбоблари рус маданияти ва адабиётидан сабоқ олиб, ўз миллий маданият ва адабиётларини кенг ривожлантиришга катта ҳисса қўшдилар.

Украина, Белоруссия, Кавказ, Ўрта Осиё, Қозоғистон, Болтиқ бўйи, Волга бўйи, Сибирь ва Шимолий Кавказ халқларининг ҳозирги замон адабиётининг юксалишида рус совет адабиётининг, Горький ва Маяковскийларнинг зўр таъсири борлигини алоҳида таъкидлаш билан бир қаторда, рус адабиётининг ҳам тараққий этишида миллий республика адабиётларининг самарали таъсири борлигини эътироф этиш зарур.

Горький асарлари ўзбек ёзувчилари учун адабий мактаб ҳам бўлиб қолди. Ойбек, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Шароф Рашидов, Уйғун, А. Мухтор сингари таниқли ўзбек адиблари Горький асарларини ўқиб ўрганиш, ундан таржималар қилиш асосида бадиий маҳоратни ўргандилар. Горький асарлари ўзбек ёзувчиларини қисқа, маъноли, аниқ образли ёзишга ўргатди.

Ҳамид Олимжон ўз устози Алексей Максимович Горькийга нисбатан бўлган ихлосини мана бундай таъриф лаган:

«Горький кишиларни тарбия қила олур эди. У турмушнинг энг оддий, энг ишонарли ҳужжатлари билан одамларнинг кўзларини очар ва дунёнинг нимадан иборат эканини тушунтириб берар эди. Худди шу йўл билан Горький бутун совет адабиётини ҳам тарбия қилди».

Қозоқ совет адабиётининг етук арбобларидан бири Ленин мукофоти лауреати Мухтор Авезов рус адабиёти классиклари ижодидан ёшлар учун ибратомуз мақолалар ёзган, ўз суҳбатларида буни мароқ билан сўзлаб ҳам берган. У, ўзининг Абай ҳақидаги трилогиясини яратишда ҳаётий воқеаларга ва кўпдан-кўп фактик материалларга таянди. Айниқса, Абай рус классик адабиётининг улкан намояндалари Пушкин, Лермонтов, Салтиков-Шчедрин, Криловларнинг асарларини қунт билан ўқиб мутолаа қилганлигини «Абай йўли» романларида равшан тасвирлайди.

Улуғ рус халқи маданияти ва адабиётининг қардош СССР халқлари маданияти ва адабиётига кўрсатган таъсири СССР да яшовчи барча халқларнинг бир-бирига бўлган самимий дўстона алоқасининг ёрқин далилидир.

Адабиёт партиянинг қудратли қуролидир. Бу адабиёт кишиларимизни пролетариат интернационализми руҳида ва барча мамлакатлардаги эркесевар кишиларни қардошлик алоқаларни мустаҳкамлаш руҳида тарбиялашда муҳим роль ўйнайди. Бизнинг адабиётимиз шунинг учун ҳам юксак ғоявий революцион адабиётки, у кишиларни коммунизмнинг актив қурувчилари қилиб тарбиялашга катта хизмат қилади. Халқларни бир-бирига тобора яқинлаштиради ва жипслаштиради.

Совет ёзувчиларининг асосий вазифаси халқимизни коммунистик руҳда тарбиялаш мақсадига қаратилгандир. Бу адабиётда майдонга келган кўпчилик асарлар умумиттифоқ доирасида танилибгина қолмасдан, балки қўшни халқ демократияси мамлакатлари халқларининг ҳам эътиборини жалб этмоқда. Бу эса совет адабиётининг обрў-эътиборини тобора оширмоқда. Бунинг боиси шундаки, совет адабиётининг асосий қаҳрамони — яратувчи, ижодкор оддий совет кишисидир, унда халқ ҳаёти, кураши, орзу-умидлари, ички кечинмалари реалистик акс эттирилган. Совет адабиётига ирқий айирмачилик, миллатчилик, шовинистик руҳ бутунлай ёт, у интернационализм руҳи билан суғорилгандир.

Тубанликка юз ўгирган буржуазиянинг сотқин адабиётига қарши ўлароқ умумсовет адабиёти илғор маданиятли, илғор ғояли, революцион ҳамда юксак гуманистик бадиий адабиётдир. Бизнинг адабиётимиз инсонни улуғлаш, халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш, халқларнинг катта-кичиклигидан қатъи назар, уларнинг маданиятларини, миллий традицияларини ҳурмат қилиш жараёнида тинчликни мустаҳкамлаш каби улуғвор ғоялар билан суғорилгандир.

Совет ёзувчиларининг биринчи съезди Коммунистик партия раҳбарлигида совет халқларининг маданият фронтида эришган жуда катта ғалабаларининг зўр кўриги бўлди. Совет Иттифоқи оиласига уюшган халқларнинг ёзувчилари адабиётимизнинг илғор отряди — рус ёзувчилари бошчилигида жаҳонда энг илғор, энг революцион, энг инсонпарвар адабиётни яратдилар. Бу съезд совет адабиётининг ижодий методи социалистик реализм методидир, деб белгилаб берди. Совет адабиётининг кейинги ўттиз йил ичида қўлга киритган барча ғалабалари маркса-ленинча таълимотга асосланувчи социалистик реализм методи билан суғорилгандир.

Маълумки, социалистик реализм методи билан қуролланган совет ёзувчилари кейинги 30 йил ичида жуда катта ижодий ютуқларга эришдилар. Машҳур сўз санъаткорлари А. Толстой, М. Шолохов, А. Фадеев, Н. Островский, А. Сурков, Н. Погодин, П. Павленко, А. Корнейчук, Я. Купала, Я. Колас, Э. Мэжелайтис, Р. Гамзатов, В. Лацис, М Авезов, Мирзо Турсунзода, Чингиз Айтматов, Самад Вурғун, С. Рустам, Б. Кербобоев, Ҳ. Олимжон, Ойбек, Ш. Рашидов, А. Қаҳҳорларнинг асарлари Иттифоқимизда, ҳатто чет элларда китоб шинавандаларининг севимли асарларига айланиб қолди.

Халқлар дўстлиги ғояси бутун СССР ёзувчиларини илҳомлантирмоқда. Улар ўзларининг энг яхши асарларини шу темада яратмоқдалар. Халқлар дўстлиги темаси адабиётимизнинг шарафли, абадий темаларидандир.

Шу кунларда барча совет кишилари Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ҳамда башарият доҳийси В. И. Лениннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун меҳнат вахтасида туриб ишламоқдалар. Адабиёт аҳли ҳам бу икки улуғ санани муносиб нишонлаш учун ҳозирлик кўрмоқда. Шунингдек май ойида Ўзбекистонда ўтказиладиган Украина адабиёти декадаси халқларимиз ўртасидаги биродарликнинг яна бир тантанасига айланади.

Хулоса қилиб шуни айтиш керакки, қардош миллатлар ва қардош адабиётлар ўртасида содир бўлаётган бундай ижодий ҳамкорлик ўз-ўзидан пайдо бўлмай, балки буни тарихий тараққиётнинг ўзи тақозо этмоқда. Ана шу тараққиёт тажрибаларини умумлаштириш, социалистик реализм санъатини бойитиш учун мунтазам кураш олиб бориш — адабий тадқиқотчилигимиз зиммасидаги шарафли вазифадир.

М. ШАРИПОВ,
доцент.

СЎНМАС МАШЪАЛИ

1757 йилда у яхши ускуналанган химия лабораторияси ташкил этиб, чиннининг таркибларига, рангли шишаларга (мозаикага) доир тадқиқотлар олиб борди, шунингдек бир қанча физикавий-химиявий ва аналитик ишларни бажарди. У тадқиқотлар ўтказмоқ учун шахсан ўзи бир қанча оптик ва физик асбоблар ясади.

Ломоносов умрининг охирги йилларида Россия тарихи устида иш олиб борди, рус тилининг илмий грамматикасини ёзди ва географияга доир ишлар олиб бориш билан шуғулланди. Ломоносовнинг замондошлари унинг жуда кўп ва хилма-хил адабий ишларига шу қадар юксак баҳо берар эдиларки, буни чет мамлакатларда эълон қилинган бир тарихий обзорда, химик ва физик бўлган Михаил Ломоносовни айни шу вақтда Россияда яшаган шоир Михаил Ломоносов билан чалкаштирмаслик керак деб кўрсатиб ўтилганлиги яққол мисол бўла олади.

Ломоносовнинг ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш тўғрисидаги, маориф тўғрисидаги, фанни юксалтириш тўғрисидаги жуда кўп ажойиб фикрлари ва лойиҳаларини революциядан олдин чор самодержавиесининг қайсарлиги сабабли амалга ошириш мумкин бўлмади. Унинг фикрлари ва асарлари фақат 20 асрдагина чуқур талқин қилинди, муносиб равишда баҳоланди ҳамда кўп йиллар давомида архив ҳужжатларини ўрганиш туфайли ва профессор Б. Н. Меншуткин М. В. Ломоносов асарларини латин тилидан рус тилига таржима қилганлиги туфайли бу асарлар эълон қилинди.

Ломоносов савияси ғоят кенг одам эди. У, табиат сирларини зўр эҳтирос билан чуқур билиб олишга ўзининг лаёқатли эканлигини кўрсатди. У, ўз атрофидаги дунёнинг ҳаммасига қизиқди. Унинг ўткир зеҳни юлдузларга ҳам, ер остига ҳам бориб етарди. У, лупа ва телескопдан фойдаланиб ишлади, математика ва физикага, химия ва геологияга қизиқди. «Чин химик назариётчи ва амалиётчи бўлиши лозим», деб ёзди Ломоносов. Мана шу бирлик унинг кончилик ва шиша ясаш, тузлар ва бўёқлар ишлаб чиқариш соҳасидаги асарларида ўз ифодасини топди. Унинг ижодкор ақл ва идроки илмий изланишлар ва қидиришлар учун яратилган деса бўлади. Истеъдоди кўп қиррали бўлган Ломоносов айни вақтда талантли шоир ва рассом ҳам эди.

У, ўттиз ёшидаёқ атоқли олим бўлиб қолган эди. Ломоносовнинг катта кашфиётлари физика, химия, астрономия, геология, океанография, минералогия, металлургия, тарих, тилшунослик, педагогика соҳалари билангина чекланиб қолгани йўқ. Ломоносов бундай деб ёзган эди:

«...Эркинлик ва фанлар иттифоқи бир-бири билан алоқада бўлиб туришни мутлақо талаб қилади...» Ломоносов «Бизнинг биринчи университетимиз бўлди», деб Пушкиннинг айтган сўзлари ҳаммага маълум.

Шундай бўлса ҳам Ломоносов химияга кўпроқ мойил эди. У, химияга кўп қизиқди ва умрбод химия билан шуғулланди. Химия назариясини чуқур ўрганди ва бу назариядан амалий иш учун фойдаланди, илмий тадқиқот ишларини дарс бериш, баъзи даврларда эса — ишлаб чиқариш билан ҳам қўшиб олиб борди. Ломоносовнинг «химия одамларнинг ҳамма ишларига кенг миқёсда аралашади» деган сўзлари илғор олимларнинг шиори бўлиб қолди ва халқ хўжалигини химиялаштириш йўлларини кўрсатиб берди.

Унинг «математик химия элементлари» ва «ҳақиқий физикавий химияга кириш» деган асарлари ўз давридаги химия фанининг бир неча юз йилдан кейин қандай ривожланишини белгилаб берди.

Ломоносов тадқиқотининг экспериментал методига, математикани химияга татбиқ қилишга катта аҳамият берарди.

Ломоносовнинг табииёт фанлари соҳасидаги илмий кашфиётлари ва назариялари материалистик фалсафани ривожлантиришда ҳам жуда катта роль ўйнади. Ломоносов назарияни ва тадқиқот методикасини ишлаб чиқмай туриб, фанни самарали ривожлантириш мумкин эмаслигини жуда яхши тушунди. У, моддий дунёни бирликда олиб ўрганишга интилди, табиатдаги турли ҳодисаларнинг бир-бирига боғлиқлигини ва бир-бирига таъсир ўтказиб туришини очиб берди ҳамда дунёга материалистик қарашга асосланиб туриб, шу ҳодисаларни изоҳлаб берди.

Ломоносовнинг асарлари XVIII асрнинг охирида ва XIX асрнинг бошларида Россияда химиявий касбларнинг ривожланишига ва химия технологияси асосларининг туғилишига ёрдам берди.

Ҳозирги замон фани ҳашаматли биносининг бундан 200 йилдан кўпроқ олдин пойдеворини қурган, халқ бахти йўлида фандан фойдаланиш учун жонбозлик билан курашган гениал табииётчи ва маърифатпарвар М. В. Ломоносовни эсга олаётган кунларимизда унинг ёқимли образи ва ўз ҳаётида кўрсатган жасорати бизни янги изланишларга ва муваффақиятларга илҳомлантиради.

Академик С. ВОЛЬФКОВИЧ. (ТАСС).

ДЎСТЛИК ВИЗИТИ

Совет Иттифоқи билан дўстлик алоқалари Румыния жамиятининг делегацияси Ўзбекистонда бир неча кун меҳмон бўлиб турди. Румыния Халқ Республикаси радиоэшиттириш ва телевидение комитети раисининг ўринбосари Константин Присня делегацияга бошчилик қилмоқда.

Меҳмонлар Тошкент, Самарқанд, Фарғонадаги саноат корхоналари ва маданий-оқартув муассасаларида бўлдилар, республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ҳаёти билан танишдилар. Константин Присня Тошкент радио ва телевидениеси ходимлари билан учрашди. (ЎзТАГ).

АССОЛОМ, ФУТБОЛ!

Ассалом, Футбол! Орзиқиб ва толиқиб кутилган ҳаяжонли дақиқалар, ишкига ором ва қувонч бағишлайдиган, шунингдек ишқивознинг руҳини тушириб, дилини эзадиган катта футбол эшигимизни қоқиб келди. «Пахтакор»ни ўтган йилиёқ ўз сафингга қўшиб, «олтин қазувчилар» билан бирга тер тўкишга мажбур қилганинг учун ассалом!

«Пахтакор!» Бу ном ўн минглаб футбол ишқивозларига қанчадан-қанча қувонч ҳамда алам олиб келмади, дейсиз. Йўқ, 1964 йилда ишқивозларга «алам»ни кам бериб, уларни қувончларга ғарқ қилган ким? «Пахтакор»имиз! Шунинг учун ҳам бу йил командамизнинг ўз ишқивозлари олдида юзи ёруғ, қалби пок!

Шундай қилиб, бугун роса соат 18-00 да пойтахтнинг марказий «Пахтакор» стадионида Бутуниттифоқ категорияли судья Г. Баканидзе (Тбилиси)нинг ишораси билан чарм тўп ўйинга киритилиб, СССР XXVII чемпионати бошланади. Ўйин бошланиши билан бутун стадион ларзага келади. Тўпни Ю. Фалиндан «илиб кетган» Б. Абдураимов ўзи севган усул билан четкадан тўпни бир зумда бурчакка олиб бориб, штраф майдончасига оширади. Тўпга А. Крутиков ташланади, аммо кечикади, Г. Красницкийнинг ўзига хос зарб билан тепган тўпи аллақачон тўрни силкитади...

Ҳаяжонланманг, ҳурматли ишқивоз! Бу хаёл, ҳозирча ширин хаёл, холос. Келинг, бир неча соат сабр қилайлик, тўп қайси дарвозага биринчи бўлиб йўналишини ўз кўзимиз билан кўриб, ҳаяжонга тушайлик. Эҳтимол, хаёлимиз ҳақиқатга айланиб тўп олдин машҳур «Спартак» дарвозасига йўналар. Майли, биринчи тўпни Г. Красницкий киритмай, И. Малиновскийми, В. Мухинми, В. Тожировми киритса ҳам мингдан-минг розимиз. Шунда ҳам «Пахтакор»ни шарафлаб чапак чаламиз, чин дилдан қутлаб, «олға, фақат олға», деган самимий тилагимизни изҳор қиламиз.

Келинг, футбол ўйини бошлангунга қадар бир оз сабр ва бардош қилиб, бошқа темалар ва воқеалар тўғрисида фикрлашиб олайлик.

«Пахтакор» командаси аъзолари билан автобусда стадионга бораяпмиз. Автобус бўм-бўшдек, унинг очиқ деразаларидан талпиниб кираётган илк баҳор шабадаси ҳуштак чалиб, футболчиларнинг юзларини майин сийпалайди, елкаларига урилиб, эркаланиб, орқа томонга ўтиб кетади. Олдинги қаторда ўтирган Ҳ. Раҳматиллаевнинг кўзлари хаёл дарёсига чўмиб кетганини сезиш қийин эмас. Ким билади дейсиз, у қачон асосий составга тушиб, мустаҳкам ўрнашиб олишини ўйлаётганмикин, ёки машҳур Пеле сингари томошабинни тўсатдан чапак чалишга мажбур этиш тўғрисида ўй сураётганмикин. Ана, С. Стадник негадир жилмайди: бутун касалликлари орқада қолиб, Красницкийга тўп ошириб бераётибди, чамамда. Б. Абдураимов эса мамнун: ширин хаёлини бузишга журъат этмадик. «Спартак» билан «Пахтакор»нинг тенгма-тенг олишган йиллари кўз ўнгидан ўтаётгандир. Ахир, «Пахтакор» бу кучли команда билан 1961 йилда Москвада 1:0, Тошкентда 0:2, 1962 йилда 3:2 ва 2:3, фақат 1963 йилда «Пахтакор» кучлилар лигасини ташлаб чиққан йилда — 2:2 ва 4:4 ҳисобида дуранг қилган эди-да! М. Шарипов мамнун ўтирибди. Нега мамнун бўлмасин? «Арарат», «Авангард», «Жальгирис» каби тажрибали ва кучли командаларни орқада қолдириб, биринчи лигага қайтишдек шарафли вазифа ҳалоллик билан бажарилгач, мамнун бўлмай бўладими, ахир!

Ҳа, автобус кетяпти, ҳамма ўз хаёли, ўз режаси билан банд. Футбол ишқивозидек инжиқ, футбол ишқивозидек «қаттиқ қўл», футбол ишқивозидек танти кишиларни хурсанд қилиш қандай яхши-ю, сал хато билан хафа қилиб қўйиш қанчалик мушкул иш. Бунинг устига, дастлабки икки рақиб — олтин медалнинг икки кучли даъвогари билан учрашиш — улар билан юзма-юз келиб, ўз сўзини ўтказиш, айтишга осон, холос.

Михаил Иосифович Якушинга савол назари билан қараб-қараб қўяман. У ҳам нима ниятда эканлигимни, саволга оғиз жуфтлаб, аммо тилим айланмаётганлигини сезиб турибди. Михаил Иосифович Москва ва Тбилисининг динамочилари билан ишлаган йилларида интервью бераверив «чарчаган» тренерлардан.

— Футбол мавсуми ўзи билан бирга ҳавонинг илиқ тафтини ҳам олиб келди, — деди М. Якушин.

— Бундай ҳавода азаматларингиз бўш келмас, албатта, — дедик атайин гапни улаш мақсадида.

М. Якушин мийиғида кулиб, жавоб қилди:

— Никита Симоняннинг азаматлари ҳам қараб турмас... Сизга нима дейишим мумкин: йигитларим ўзларини яхши ҳис қилишяпти. «Ғалаба» деган бир сўз тренерга қанчалик қимматли эканлигини ҳис қила олсангиз, бундай муҳим учрашувлар олдидан Сиз ҳам бир нарса дейишга ботина олмасдингиз. «Спартак»ка келганда, у номи билан «Спартак» дейилади. Аммо, менинг йигитларимга бу сўз оддийдек эшитилади, мен уларни шунга мослаштирдим...

Ҳа, янги тренер, катта футбол мактабида пишиб етилган тренер биринчи ўйиннинг биринчи ғалабасини ўз кўзи билан кўриб, дили билан қувонишни истамоқда.

«Спартак»нинг тренери Н. Симоняннинг илтимосини бажариб қўйишни лозим топдик:

— Тошкент футбол ишқивозларини севаман. Уларга командамиз номидан самимий саломларимизни газетангиз орқали етказиб қўйишингизни илтимос қиламан. «Пахтакор» бизга яхши таниш. Айниқса, унинг бизнинг командага кўрсатадиган қайсарлигини ёктирмаслигимизни очиқ айтиб қўяқолайлик. Аммо, қайсар командага қарши қайсар ўйнаш истагимиз йўқ эмас...

Демак, футбол баҳори, орзиқиб кутилган футбол баҳори келди. Ҳамма стадионга!

Воси МАҲКАМОВ.

ПЛАНЕТАМИЗДА

БУГУН — АФРИКА ОЗОДЛИГИ КУНИ

ПОРЛОҚ КЕЛАЖАК

УЛКАН Африка қитъаси яқиндагина бир тўда капиталистик мамлакатларнинг мустамлакаси эди. Иккинчи жаҳон урушидан кейин Осиёда кучайган миллий озодлик ҳаракатининг қудратли тўлқини бундан қарийб 500 йил муқаддам европалик мустамлакачилар томонидан кишанланган Африкага ҳам етиб борди. Унинг эрксевар халқи ўз озодлиги ва миллий мустақиллик учун курашга отланди.

Эллигинчи йилларда Ливия, Миср, Марокаш, Судан, Тунис, Гвинея ва Гана халқлари сиёсий мустақилликни қўлга киритдилар. 1960 йил Африкада жуда катта ўзгаришлар йили бўлди. Шу йили қитъада яна 17 мустақил давлат вужудга келди. Ҳозир эса сиёсий мустақилликка эришган Африка мамлакатларининг сони 36 тага етди. Бу капитализм ва мустамлакачилик устидан қозонилган жуда катта ғалабадир.

Сиёсий мустақилликка эришган мамлакатларда миллий озодлик ҳаракати ўзининг иккинчи босқичига ўтди. Меҳнаткаш халқ оммаси иқтисодий ва маданий ҳаётдаги машъум мустамлакачилик қолдиқларини таг-томири билан қўпориб ташлаш учун курашмоқда.

Мустамлакачилик асоратидан қутулган мамлакатларнинг халқлари капитализм нима эканлигини яхши биладилар. Шунинг учун ҳам Жазоир, Бирлашган Араб Республикаси, Гана, Гвинея ва Конго (собиқ француз мустамлакаси) халқлари нокапиталистик тараққиёт йўлини танлаб олдилар.

Мустақил ёш Африка давлатлари қўлга киритилган ғалабаларни мустаҳкамлаш ва халқаро империализмнинг сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий тазйиқини биргаликда қайтариш учун ўзаро ҳамкорликни кучайтирмоқдалар. Бу ўринда 1963 йили тузилган «Африка бирдамлиги ташкилоти» катта роль ўйнамоқда. Бу ташкилот Африка халқларининг империализмга ва мустамлакачиликнинг янги формаларига қарши курашдаги бирдамлигини тиклаш ва мустаҳкамлашда ҳал қилувчи сиёсий куч бўлиб қолди.

Ёш Африка давлатлари бирин-кетин ҳаётнинг барча соҳаларини демократик тарзда қайта қуриш йўлига ўтмоқдалар. Қитъадаги миллий озодлик ҳаракатининг сабоқлари миллий мустақилликка эришган мамлакатларнинг сиёсий тузуми қандай бўлишини ҳам очиқ кўрсатиб берди. Африкаликлар мустамлакачилик тузуми жараёнида таркиб топган эски муносабатларни тамоман қўпориб ташлайдиган ва янги, кенг тараққиёт йўлига олиб чиқадиган бирдан-бир тузум миллий демократик давлат эканлигини тобора яхши англаб олмоқдалар.

Лекин табиий бойликлар хазинаси бўлган ҳамда ҳарбий-сиёсий жиҳатдан зўр аҳамиятга эга бўлган бу қитъани империалистлар қўлдан бой бермаслик учун бор имкониятларини ишга солмоқдалар. Халқаро империализм турли «иқтисодий ёрдам»лар, қабилаларни бир-бирига қарши қўйиш, давлатлар ўртасидаги биродарона ҳамкорликка раҳна солиш, террор ва зўравонлик, қуролли агрессия йўли билан зил кетган мавқеини сақлаб қолмоқчи бўладилар. Бу ўринда Конго (собиқ Бельгия мустамлакаси), Судан ва бошқа бир қатор мамлакатларда юз бераётган воқеалар диққатга сазовордир.

АҚШ ва Бельгия империалистлари эрксевар Конго халқига қарши қарийб беш йилдан буён қонли уруш олиб бормоқдалар. Улар маҳаллий реакцияга таяниб, жафокаш халқ бошига не-не кулфатлар солмадилар. Империалистларнинг мақсади аён. Улар бу мамлакатни машъум неоколониализмнинг мустаҳкам таянчига айлантиришга, бу билан тобора кучайиб бораётган миллий озодлик ҳаракатини қитъанинг ҳамон мустамлака зулми остида эзилаётган жанубий қисмига ўтказмасликка уринмоқдалар. Конгодаги ўз малайларига таяниб, Африка халқларининг тўла мустақилликка эришиш учун олиб бораётган шиддатли курашига раҳна солишга уринмоқдалар.

Кейинги ойларда Конго билан қўшни бўлган бир қатор мамлакатларда, хусусан Бурунди, Уганда, Судан ва Конго (собиқ Франция мустамлакаси)да бўлиб ўтган воқеалар буни яққол тасдиқлайди.

1963 йилнинг августида Конго (собиқ Франция мустамлакаси)да қўзғолон кўтарган халқ империализм малайи аббат Фульбер Юлу ҳукуматини ағдариб ташлади. Ҳокимият Паскаль Лиссуба ва Массамба-Деба бошлиқ ватанпарварлар қўлига ўтди. АҚШ ва Бельгия империалистлари хоин Чомбени ишга солиб, Лиссуба ҳукуматига қарши кураш бошладилар. Улар мамлакатда юз берган айрим иқтисодий қийинчиликлар, хусусан, ишсизлар сонининг кўплигидан (улар қарийб 40 процентни ташкил қиларди) ўз мақсадлари йўлида фойдаланмоқчи бўлдилар. Илгари Леопольдвилда бошпана топган минглаб браззавилликлар зўравонлик билан яна кўчириб юборилди. Чомбе ва унинг чет эллик хўжайинлари бу билан Конгода ишсизлар сонини кўпайтириб, мавжуд иқтисодий қийинчиликни чуқурлаштирмоқчи бўлдилар.

Чомбе каллакесарлари ёш давлат чегарасида иғвогарлик қила бошладилар. Леопольдвиль радиоси қўшни Конго халқига қарши пропагандани кучайтириб юборди. Чомбе агентлари шу йилнинг 16 февралида Браззавилдан уч давлат хизматчисини ўғирлаб кетдилар. Улардан икки киши ёвузларча ўлдирилди, учинчиси эса домдараксиз йўқолди. Текширишлар бу фитнанинг учи Чомбе қўлида эканлигини кўрсатди.

Чомбе «ҳукумати» Уганда ва Бурундига қарши ҳам туҳмат қилиб, уларни Конго мустақиллигига хавф туғдиришда айблай бошлади.

1965 йилнинг 13 ва 22 февралида Чомбе самолётлари Угандадаги бир қанча қишлоқларини бомбардимон қилди. 25 мартда эса Чомбе қўшинлари Угандадаги Вурра қишлоғи (Ғарбий Нил маъмурий райони)га бостириб кирдилар, бу ердаги таможня пунктини эгаллаб олдилар. Бундай иғвогарликлар тез-тез такрорланмоқда.

АҚШ ва хоин Чомбе шу йилнинг январь ойида қўшни Бурунди ҳукуматига қарши фитна уюштирди. 15 январь куни мамлакат пойтахти Бужумбурда бош министр Пьер Нгендандумбе ўлдирилди. Текширишда қотил АҚШ элчихонасининг ходими Гонзалве Мьюензи эканлиги маълум бўлди. Нигерия газеталарининг ёзишича, Бурунди ҳукуматининг бош министри Конго ватанпарварларига хайрихоҳ бўлганлиги учун ўлдирилган.

Айни шу вақтда Танзанияда ҳам ҳукуматга қарши фитна фош қилинди. Расмий маълумотларга қараганда, бу фитна ҳам АҚШ империалистлари ва Чомбе агентлари томонидан ташкил қилинган.

Империалистик мамлакатлар Суданга қарши қўпорувчилик ишларини ҳам кучайтирмоқдалар. Судан империалистларнинг Конгодаги қилмишларини қаттиқ қоралаганлиги, ўз озодлиги учун курашаётган Конго халқига хайрихоҳлик қилаётгани учун мустамлакачилар бу мамлакат жанубидаги араб қабилалари билан шимолий қисм аҳолиси ўртасида зиддиятларни чуқурлаштиришга уринмоқдалар, Жанубий Судан қабилалари ўртасига адоват уруғини сепмоқдалар.

Шу йил февраль ойининг охирида Дарфур ва Баҳр ал-Ғазал вилоятлари ўртасида истиқомат қилувчи Мессерия ва Динка қабилалари ўртасида қонли тўқнашувлар юз берди. «Хартум ньюс сервис» газетасининг ёзишича, бу тўқнашувда 200 киши ҳалок бўлган. Бунинг устига империалистлар Суданда ҳукумат танглигини вужудга келтирдилар. Чомбе эса Судан чегараларида қўшин тўплай бошлади. Натижада «Ал-Умма», «Мусулмон оға-инилар» реакцион партияларининг вакиллари ҳокимият тепасига чиқиб олдилар. Лекин Судан халқи ўз мамлакатининг мустақиллиги учун, империализмнинг тазйиқига қарши астойдил кураш олиб бормоқда. Хартум, Омдурман, Отбара, Порт-Судан, Ал-Обейд ва бошқа бир қанча шаҳарларда бўлиб ўтган кўп минг кишилик намойишлар халқаро реакциянинг уринишлари пучга чиқишини кўрсатиб турибди.

Халқаро империализм ёш Африка давлатларининг бирлигига путур етказишга зўр бериб уринмоқда. Шу йил февраль ойида Мавританиянинг пойтахти Нуакшот шаҳрида бўлиб ўтган Африка — Мальгаш иттифоқи давлатларининг конференцияси якунлари бир гуруҳ Африка давлатлари: Сенегал, Фил суяги қирғоғи, Нигерия, Мальгаш Республикаси империалистик давлатларнинг Африкада олиб бораётган сиёсати таъсирига тушиб қолганлигини кўрсатди. Конференциянинг Чомбе ҳукуматини қўллаб-қувватлаш ҳақидаги қарори буни исботлаб турибди.

Лекин халқаро империализмнинг Африка халқларининг озодлиги, бирлиги ва миллий тараққиётига қарши қаратилган уринишлари чиппакка чиқиши турган гап. Шу йил март ойида Бомако (Мали) ва Конакри (Гвинея)да бўлиб ўтган Жазоир, Мали, Гвинея ва Гана республикалари президентларининг расмий учрашувлари ҳамда «Африка бирдамлиги ташкилоти» давлатлари бошлиқларининг 27 февралда Найроби (Кения)да бўлиб ўтган кенгаши Африка халқлари мустамлакачилик ва янги мустамлакачиликнинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашга қатъий бел боғлаганликларини кўрсатди. Кения ҳукуматининг бошлиғи Жомо Кениата айтганидек, Африка мамлакатлари қитъани империализм асоратидан тўла қутқариш учун олиб бораётган курашларини бир дақиқа ҳам тўхтатмайдилар ва бу йўлда ҳамма имкониятларни ишга соладилар.

Халқаро империализмнинг Африкадаги ҳукмронлиги ўзининг сўнгги дақиқаларини кечирмоқда. Ангола ва Мозамбик, Жанубий Африка Иттифоқи ва Родезия халқларининг ўз озодлиги ва миллий мустақиллиги учун олиб бораётган кураши ҳам албатта тантана қилади. Социалистик мамлакатларнинг халқлари ва бутун прогрессив инсоният ўз озодлиги ва миллий мустақиллиги учун курашаётган халқлар билан хайрихоҳдир.

Б. АҲМЕДОВ,
тарих фанлари кандидати.

КАМБАҒАЛЛАРНИНГ ШЎРИ

ЛОНДОН. (ТАСС). Умумпалата мамлакатнинг 1965—66 молия йили учун тузилган бюджети лойиҳасини 294 овозга қарши 313 овоз билан, яъни 19 овоз кўп берилгани ҳолда маъқуллади.

Англиянинг янги бюджетида ҳаражатлар 9 миллиард 26 миллион фунт стерлинг миқдорида белгиланди. Шундан 2 миллиард 120 миллион фунт стерлинг чамаси ёки жамики бюджетнинг 25 проценти бевосита ҳарбий мақсадларга сарфланади.

Гражданлик бошқармалари орқали ҳарбий мақсадларга ажратилган маблағларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда Англиянинг жамики ҳарбий ҳаражатлари 2 миллиард 250 миллион фунт стерлингга етади.

Янги бюджетда солиқларни умуман 164 миллион фунт стерлинг миқдорида кўпайтириш кўзда тутилади. Бу солиқларнинг асосий юки яна ишчилар синфи ва меҳнаткашларнинг кам ҳақ оладиган категориялари устига тушади. Капиталдан келадиган фойдадан олиниши эълон қилинган солиқнинг миқдори халқдан олинадиган мана шу солиққа нисбатан жуда кам — атиги 12 миллион фунт стерлингни ташкил этади.

«Дейли уоркер» газетаси янги бюджетнинг асосий хусусияти ҳақида ўз фикрини айтиб, бу бюджет «Бойларнинг фойдаси, камбағалларнинг шўри» бўлди, деб ёзмоқда.

ЧЕТ ЭЛ ХРОНИКАСИ

● Жакартада СССР билан Индонезия ўртасида 1965 йилда товар айирбошлаш тўғрисидаги протокол имзоланди. Протоколда савдо-сотиқ ҳажмини янада кўпайтириш кўзда тутилади. Совет Иттифоқи Индонезияга машина ва ускуналар, шунингдек мамлакатнинг миллий экономикасини ривожлантириш учун зарур бўлган бошқа товарлар етказиб беради. Индонезия эса Совет Иттифоқига каучук, копра, қалайи, кофе ва ўз экспортининг бошқа традицион товарларини бериб туради.

● Германия Демократик Республикаси Министрлар Совети раисининг ўринбосари Пауль Шольц Яманга бора туриб, Қоҳирага келди. У, Яманга борганидан кейин Қоҳирага қайтиб келажагини, бу ерда эса Бирлашган Араб Республикаси билан Германия Демократик Республикаси ўртасида ҳамкорликни мустаҳкамлаш тўғрисида музокаралар олиб боражагини айтди.

● Замбия пойтахти Лусакада Замбия, Кения, Танзания, Уганда ва Бечуаналенд вакиллари ўртасида савдо ва иқтисодий музокаралар бошланди. Дор-ус-Саломда Танзания билан Замбия ўртасида биргаликда темир йўл қуриш тўғрисида ҳар икки мамлакатнинг расмий вакиллари ўртасида музокаралар бошланди.

● Чилида яна ер қимирлади. Зилзиланинг эпицентри Чили пойтахтидан тахминан 800 километр шимолроқда бўлган. Етказилган зарар тўғрисида маълумотлар йўқ.

● Инглиз уй-рўзғор ишлари билан шуғулланувчи аёлларга яна бир кўнгилсиз хабар келди: «Юнилевер» концерни совун ва ювадиган моддаларнинг нархини оширганлигини эълон қилди. Бу эса кейинги ўн бир ой ичида ана шундай баъзи бир товарлар нархининг учинчи марта оширилишидир. (ТАСС).

Баҳор Тошкент жамолига чирой қўшмоқда. Суратда: Навоий кўчасининг кўриниши.

А. Тўраев фотоси.

СУДЬЯНИНГ ЎЗИ КИМ?

«Жиноятчилик Американинг ёвуз душмани бўлиб қолди ва миллий проблемага айланди», — деб қайд қилди АҚШ президенти Л. Жонсон ўзининг яқинда конгрессга йўллаган мактубида.

Бунчалик тушкунлик ва ташвиш билан айтилган фикрларни тасдиқловчи мисолларни истаганча келтириш мумкин. Расмий статистиканинг ахборотига қараганда, Америка Қўшма Штатларидаги жиноятчиликнинг миқдори 1963 йилдагига қараганда 1964 йилда яна 13 процент кўпайди. Бошқачароқ қилиб айтганда, 1964 йилда одам ўлдириш, зўрлаш ва ўғриликнинг сони аввалги йилдагидан 250 мингга кўпайди!

Манзаранинг равшанроқ бўлиши учун яна қуйидаги мисолга эътиборингизни жалб қиламиз: 1940 йилда 1 миллионга яқин турли хилдаги жиддий жиноятлар содир бўлганлиги қайд этилган бўлса, ҳозирги вақтда эса унинг сони икки марта ортиб кетди, жиноятчилар томонидан мамлакатга келтирилган зарарларни, президентнинг таъбири билан айтганда, ҳисоблаб чиқишнинг ўзи ғоятда мушкул.

Агар ҳар юз американликдан бири ўз мамлакатининг қонунларини бузар экан, демак чиндан ҳам ташвишланса бўлади.

Жонсон ўз мактубида жиноятчиликнинг ўсиб бориш сабабларини таҳлил қилар экан, бу сабаблардан бири қилиб, айниқса ёшлар ўртасида ахлоқсизликнинг кучайиб кетганлигини кўрсатади.

Майли, жиноятчиликнинг асл сабаби шунда деб ҳам билайлик. Бироқ, АҚШ да ахлоқ қоидаларига ва қонунчиликка нисбатан менсимаслик билан қараш фақат ёшларгагина хос эмас. Маълум бўлишича, бундай хусусият кўпчилик катта ёшдаги ва ташқи томондан басавлат бўлиб кўринган кишиларга ҳам хосдир. Бундай «виждонли американиклар» қаторига баъзи бир... конгрессчилар ҳам киради. Бундай кишилар ўзларининг қонунлар чиқариш ҳамда уни ҳимоя қилишга даъват этилган бўлишларига қарамай, бунинг ўрнига ўз ҳузур-ҳаловатлари учун амал ва нуфузларидан ҳаёсизларча фойдаланмоқдалар.

Вакиллар палатасининг аъзоси Жон Макмиллан узоқ вақтларгача страхование агенти Дон Рейнольдсга миллий гвардия Арсеналидан ҳамда Колумбия округида янги стадион қурилишидан пудрат олиб беришда ёрдам кўрсатгани учун ундан олинган катта ҳадьяси эвазига кайф-сафо қилиб юрганлиги Вашингтондаги бирор кишига сир бўлмаса керак. Шуни ҳам айтиш керакки, кейинги пайтларда бу страхование арбобларининг номи Вашингтондаги баъзи бир қонун чиқарувчи шахсларнинг ножўя ҳийла-найрангларининг фош этилиши муносабати билан ҳам Америка газеталари саҳифасида тез-тез кўринадиган бўлиб қолди.

Конгресс аъзоси Уильям Крэмернинг ножўя хатти-ҳаракатлари ҳам бутун жамоатчиликка маълум бўлди. У ўз шахсий юридик фирмаси клиентлари манфаатлари деб Тампадаги уй-жой қурилиши федерал бошқармаси бўлимига шунчалик тазйиқ ўтказдики, ҳатто кўпни кўрган, бошига тушганига кўниб кетаверадиган бечора чиновниклар ҳам бунга тоқат қилолмай, юқори идораларга арз қилишга мажбур бўлдилар.

Яна шу нарса маълумки, вакиллар палатасининг баъзи бир аъзолари у ёки бу корхона эгаси билан икки ёқлама битим асосида бир-бирини конгрессда зўр бериб қўллаб-қувватлайди, бу қўллаб-қувватлашда албатта давлат манфаатлари назар-эътиборга олинмайди.

Америка матбуотининг эътироф этишича, кўпчилик конгрессчилар ўз хизматчилари, оқсочлари ва болаларининг энагаларига давлат маблағларидан нафақа тўлаб келаётирлар. Бундай воқеалар эҳтимол Қўшма Штатларда жиноят деб ҳисобланмас, лекин бу нарсани олижаноб имтиёзлар доирасига ҳам киритиб бўлмайди.

Демак, афтидан бу воқеалар фақат Америка ёшларининг маънавий қиёфаси туфайли содир бўлмаётганга ўхшайди... АҚШ президентининг жиноятчилик масаласи юзасидан йўллаган мактубини ўқиб туриб, кишида дафъатан шундай савол туғилади: Судьяларнинг ўзи ким?

А. ПОПОВ.
(АПН).

СЕУЛДА ҒАЛАЁНЛАР

НЬЮ-ЙОРК. 13 апрель. (ТАСС). Бугун Сеулда полиция билан студентлар ўртасида қонли тўқнашувлар бўлиб ўтди. Ассошиэйтед пресс агентлиги мухбирининг хабарида айтилишича, Жанубий Кореянинг ҳукумат маъмурлари Япония ҳукмрон доиралари билан тил бириктиришни мўлжаллаб турганлигига қарши норозилик билдириш учун 5 мингдан кўпроқ студент шаҳар кўчаларига чиқди. Студентларни бостириш учун юборилган полициянинг катта-катта отрядлари кўздан ёш оқизувчи газларни ишга солди. Студентлар бунга жавобан полициячиларни тошбўрон қилишди. Полиция 400 дан кўпроқ студентни қамоққа олди.

Мухбир бугунги воқеалар ўтган йил ёзда студентларнинг Сеулда бўлиб ўтган ғалаёнларига жуда ўхшаб кетади, деб ёзади. Ўша вақтда Пак Чжон Хи ҳукумати шаҳарда ҳарбий ҳолат жорий қилишга мажбур бўлган эди.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Радио

15 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт. 8.30 — Симфоник куйлар. 9.45 — «Депутатлар иш устида» (тож.). 10.10 — Рус халқ чолғу асбоблари. 10.30 — Концерт. 10.50 — Реклама ва эълонлар. 11.10 — Қишлоқ бинокорларининг янги марралари. 11.20 — Дутор ва танбурда ижро этиладиган куйлар. 13.40 — Эстрада концерти (рус.). 16.15 — композитор Д. Соатқулов. 18.00 — «Алангали йиллар қиссаси» 18.30 — Концерт. 19.00 — «Спартак» (Москва) — «Пахтакор» (Тошкент) командалари ўртасида футбол (репортаж). 20.00 — «Пропагандистлар» (рус). 20.10 — Мстислав Ростропович чалади (рус). 20.40 — «Капиталистик мамлакатлар ишчилар синфининг ҳозирги даврдаги кураши» (радиоуниверситет). 22.00 — Қардош социалистик мамлакатларда. 22.10 — Қувноқ концерт. 22.40 — Ленин мукофотига тавсия этилганлар. Шоир Михаил Светлов (рус). 23.20 — Куйлар. 23.30 — К. Листовнинг «Севастополь вальси» оперettасининг охири. Боши 22.30 да иккинчи программа орқали. (Москва).

РЕКЛАМА • ЭЪЛОНЛАР • РЕКЛАМА • ЭЪЛОНЛАР

Телевидение

15 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — Спорт эшиттириши.

Ўзбек тилида: 20.15 — Жон қизлар спектакли (Муқимий номли театрдан).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — «Ғунча» журнали саҳифаларида. 18.25 — Тошкент янгиликлари. 18.35 — Европа йўллари бўйлаб.

Рус тилида: 19.05 — Қадимги Яман тонги. 19.25 — М. Свердлов. 19.50 — Тошкент янгиликлари. 20.00 — Балтика бўйи. 20.10 — Растерлев кўчаси (фильм-спектакль).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/IV да Травиата, 16/IV да Дон Жуан.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/IV да Биринчи муҳаббат, 16/IV да Сарвқомат дилбарим.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/IV да Жон қизлар, 16/IV да Тошболта ошиқ.

Кино

Шикоят дафтарини беринг — САНЪАТ САРОЙИДА (кундуз соат 4, кеч 6, 8 ва 9 яримда).

Кўринмас армия — «МИР», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кундуз соат 5 дан), «ЮЛДУЗ» (кундуз 5, кеч 7 ва 9 да).

Инспектор ва тун — «ЎЗБЕКИСТОН», «ИСКРА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ЧАЙКА» (кеч соат 6, 8 ва 10 да).

Бальзаминовнинг уйланиши — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 8 ярим ва 10 да).

Австралиялик хотин излайди — «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 1 ярим, 3-15 минут, 5 ва кеч 6-45 минутда).

«ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА

15, 16 апрелда

«А» класси (иккинчи подгруппа) бўйича Совет Иттифоқи биринчилиги учун:

«Волга» (Калинин) — «Политотдел» (Тошкент область) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Билетлар сотилмоқда.

15/IV кундуз соат 5 яримда дублёр составлар, 16/IV кеч соат 6 да асосий составлар ўйнайди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543 № В. 87. Р. 01821.